

כשהרב מטעשבין
לא הסכים
ללחוץ את ידו של
רבי נסים קרליץ

ישיב הגאון, מטעשבין,
נוכח ניעקב

מורכב מאוד כדי להעביר את הגרעין קלפהולץ לבית החולים החדש, ממש כמו מבצע צבאי, כי היה מחובר למכונת הנשמה עם הרבה מכשירים, והיו צריכים להעביר אותו יחד עם כל המכשירים, ולשמור על כך שהם גם יהיו פעילים לכל אורך המעבר, ושום צינור לא יזוז או יתנתק חלילה ממקומו, ולכן היה זה מבצע מאוד מאוד מורכב ומסובך.

המבנה החדש של הדסה היה אז ממש סמל לגאווה הישראלית באותם ימים. המדינה הצעירה הצליחה לבנות בית חולים אוניברסיטאי, בסטנדרט שנחשב אז למתקדם מאוד, לעומת בתי החולים האחרים ששכנו בצריפים ישנים, שעוד נותרו מהתקופה בה שימשו כבסיסים של הצבא הבריטי וכדו'.

אבל למרות כל הקידמה והטכנולוגיה, החדשנות והשכלול, במבנה החדש של 'הדסה' היו להקות ענקיות של יתושים שריחפו בחלל וממש העכירו את האווירה. הם מאוד הפריעו לחגיגה ולתחושת הגאווה הגדולה, וכמה שניסו להדביר את היתושים ולהתפטר מהם, הדבר לא הצליח, לפחות לא בימים הראשונים.

ימים אחדים לאחר שהרב קלפהולץ הועבר בהצלחה לבית החולים החדש, הגיע למקום ראש הממשלה דאז, הלא הוא ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל. כחלק מהביקור נכנס ב"ג גם לבקר חלק מהחולים שהיו מאושפזים במקום, וכך הגיע לחדר האשפוז של הרב קלפהולץ, וביקש לדבר איתו ולשאול לדעתו אודות בית החולים החדש. הרב קלפהולץ שלא התבלבל מהמבקר המפורסם, אמר שבית החולים אכן חדש ומשוכלל וראוי לשבח את העוסקים במלאכה, אבל משמים חששו שאולי הם יתגאו חלילה ולכן שלחו יתושים, כדי להזכיר להם ש'יתוש קדמך', כמו שאמרו חז"ל שזה עיקר תכלית בריאתם של היתושים...

90 אחוז פתרון

ובאמת צריך לדעת, שכל הייאוש והתסכול באים ממקום של גאווה גדולה, כי אדם שאינו מתגאה ואינו חושב שהוא מנהל את העולם, ואפילו לא את עצמו, אינו מתבלבל מהמאורעות ומפגעי הזמן, כי הוא יודע שכל חייו נתונים בידי הקב"ה ואותו קב"ה שפעם החליט שאתה תאחר את האוטובוס, או שתכאב לך הרגל, או תרוויח מיליון שקל בלוטו - הוא אותו קב"ה שעכשיו החליט שתצטרך לעטות מסכה ולהתגונן מפני נגיף בלתי נראה. נו... מה קרה? השתנה משהו? הכל היה מנוהל אז על ידי הקב"ה, והכל מנוהל על ידו גם היום. לא השתנה שום דבר!

רק מי שמדמיין שהוא מנהל את עצמו ואת החיים שלו - יכול להתייאש ולהיכנס לתסכול ולעצבות גדולה כשהתוכניות שלו משתבשות.

בהקשר זה היה מרן הגרא"מ שך זצ"ל מספר, שכשהמציאו את הרכבת היו כמה כפריים נבערים שתמחו כיצד ייתכן הדבר שקרן ייסע בלי סוסים.

"מוכרחים לפתור את התעלומה ולבדוק היכן מתחבאים הסוסים!", הם אמרו, ושלחו שני נציגים שיחקרו את הנושא לעומק ויחזרו עם

מסקנות ברורות.

אחר ציינה שלחקירות ודרישות, שבו 'החוקרים' והודיעו לחבריהם בהתלהבות: "הצלחנו לפתור תשעים אחוז מהתעלומה!!!".

הכפריים שמחו מאוד לשמוע, והתמלאו הערכה ופליאה להצלחת האדירה של ה'חוקרים', שהצליחו לפתור את רוב התעלומה, למרות שלא היה להם שום ידע מוקדם בנושא.

"הגענו לזירה, פרקנו ציוד והתחלנו להתכונן לעבודת המחקר", מספרים השניים כשהחזה שלהם מנופח בארשת חשיבות.

"סקרנו את האובייקט מכל צדדיו, ולאחר בדיקה חוזרת ונשנית הגענו למסקנה ברורה, שמדובר ברכבת בעלת קטר ועוד תשעה קרונות שמחוברים אליו. הקטר נוסע בראש, אחריו הקרון הראשון, אחריו נוסע הקרון השני, אחריו השלישי וכן הלאה..."

"עכשיו אנחנו צריכים רק לברר איך הם נוסעים בלי סוסים", ממשיכים ה'חוקרים' לתאר את הקורות אותם, "החלטנו שכדאי להתחיל מהסוף."

"בדקנו את הקרון האחרון, מצאנו שהוא באמת לא מחובר לסוסים ולפלא איך הוא נוסע בכוחות עצמו. אחרי חקירות ודרישות גילינו שהקרון התשיעי מחובר ב'ו גרירה' לקרון השמיני."

"בשלב זה עברנו לבדוק את הקרון השמיני, איך הוא נוסע? בדקנו ובדקנו עד שגילינו שיש לו מנגנון חיבור, 'וו גרירה' שמחבר אותו לקרון השביעי, ובעצם הקרון השביעי הוא זה שמושך את השמיני שבתורו מושך את התשיעי..."

"כך בדקנו אחד אחרי השני, ובכל הקרונות גילינו תופעה מדהימה, ממש פלא עצום, שכל אחד מהקרונות מחובר לזה שלפניו, ואפילו הקרון הראשון - גם הוא מחובר ב'וו גרירה' אל הקטר שנוסע לפניו... ובאמת אין זה פלא שלכל הקרונות אין סוסים, הם לא צריכים בכלל סוסים שיגררו אותם, כי הם ממש מחוברים כל אחד לקרון שלפניו."

תושבי הכפר הביטו בהם בהשתאות, מוקסמים מהתיאור המפורט, שמסביר שלב אחר שלב איך כל הקרונות נמשכים זה אחר זה, בלי שיהיה מעורב בעסק אפילו סוס אחד. זה לא פחות ממדהים!!

כשנדמו קולות ההתפעלות קם אחד הנוכחים, ובעיניים נוצצות מסקרנות יוצאת דופן, ביקש לדעת את ההמשך של המחקר: "רגע...", הוא קרא ל'חוקרים'... "עוד לא הסברתם לנו איך נוסע הקטר, זה שגורר אחריו את כל הקרונות. איך הוא נוסע? גם הוא לא מחובר לסוסים?".

החזות המנופחים של ה'חוקרים' הגאים, איבדו קצת מנפחותם הגדולה, וירדו אט אט לגודלם הטבעי...

"תשמע", משיב לו ה'חוקר' המבוגר מבין השניים, "הנושא של הקטר הוא באמת נושא מורכב שהמדע עוד לא הצליח לפתור ולפצח את התעלומה שלו."

"בדקנו את הקטר, שלא תחשבו שלא בדקנו, אנחנו ניהלנו מחקר מקיף מאוד, וגילינו שאין לו שום סוס שגורר אותו, והוא גם לא מחובר לשום דבר אחר. כן מצאנו 'וו גרירה' אחד, אבל הוא בחלקו האחורי של הקטר, ואילו מחובר הקרון הראשון מבין התשעה. עם זאת אנחנו עדיין לא יודעים לומר כיצד הקטר נוסע בלי סוסים,

**כעין זה שמעתי מבנו של הרה"צ רבי זלמן בריזל זצ"ל, שכידוע בעשר
אצבעותיו הקים מפעל ונקרא בשם 'מאפיית בריזל'. באותם הימים היה
מפעלו של ר' זלמן יחיד ומיוחד, עד שבאחד הימים 'בגד' בו אחד מעובדיו,
פסק מלעבוד אצלו ופתח מאפייה לעצמו. מה עשה ר' זלמן? לא כעס ולא רגז,
לא קצף ולא תבע אותו, אדרבה, עלה לבקרו בביתו, ונתן לו עצות מתוך נסיונו
הרב, כיצד ישיב את 'סחורתו' עד שִׁיֵּצֵא שמו כאמן מומחה ויגדלו רווחיו...**

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א: אי אפשר שיפסיד איש את רעהו אפילו בשווה פרוטה

הרה"ק רבי דוד, ולא אמר לו הרה"ק ולא כלום. יתר על כן, פעם אחת
התאחר הלה לפתוח חנותו, והלך הרה"ק לביתו ואמר לו שיקום
ויזדרז לעבודתו כי כבר הגיעו ה'קונים'... וכל זה בא לו מתוך האמונה
התמימה ש'אין אדם נוגע במוכן לחברו אפילו כמלוא נימה', ואותו
מסיג גבול באמת אינו מסיג גבול...

כעין זה שמעתי מבנו של הרה"צ רבי זלמן בריזל זצ"ל, שכידוע
בעשר אצבעותיו הקים מפעל בו אפו חלות ומיני מזונות, ומכרם
לצורך פרנסתו ונקרא בשם 'מאפיית בריזל'. באותם הימים היה
מפעלו של ר' זלמן יחיד ומיוחד, עד שבאחד הימים 'בגד' בו אחד
מעובדיו, פסק מלעבוד אצל 'בריזל' ופתח מאפייה לעצמו.

מה עשה ר' זלמן? לא כעס ולא רגז, לא קצף ולא תבע אותו, אדרבה,
עלה לבקרו בביתו, ונתן לו עצות מתוך נסיונו הרב, כיצד ישיב את
'סחורתו' עד שִׁיֵּצֵא שמו כאמן מומחה ויגדלו רווחיו. באותה שעה
כבר לא יכלו בני משפחתו להתאפק, ובאו אל אביהם וטענו בפניו:
"אילו היינו רואים שהנך 'רק' נמנע מלמחות בפניו על 'חוצפתו'
ועל 'גנבתו'... החרשנו, כי זאת נבין שאין רצון אבינו לקחת חלק
במחלוקת, ולא לעמוד ב'דין תורה' לפני הדיינים, אבל, מדוע הנך
עוזר לו ומסייע בידו בנתינת עצות להגדיל ולשכלל את מאפייתו
ה'מסגת גבולך'?" השיב להם ר"ז: "הרי הכסף שנקצב עבורי בר"ה

בפרשתן (כא א): "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם". נפלאות
כתב בספר 'עמוד העבודה' להרה"ק רבי ברוך מקאסוב ז"ע: "כללא
דמילתא, מיום בריאת העולם לא הפסיד אדם אף פרוטה, ולא הרוויח
פרוטה אחת. ואף שבעין גשמית נראה שהפסיד ממון, באמת לא
יצויר שום הפסד אצל שום אדם".

והנה אמרו חז"ל (ביצה טז): 'כל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה
ועד ר"ה', ואם יצויר שיכול אדם להוסיף על ידי 'גיעו' פרוטה אחת'
יותר מקצבותיו, א"כ מהו לשון 'קצובין' שבתלמוד. וכן כל הבריות
שבעולם - אף אם יתאמצו בכל כוחם לפחות מקצבותיו, לא יוכלו
לפחות ממנו, שאם יצויר שיוכלו לפחות - א"כ מהו לשון 'קצובין'.
והנה כל הבריות יביעו בפיהם שמאמינים בתורה שבע"פ, ומדוע
לא יאמינו במילת 'קצובין' הנאמר בתלמוד? וגם אי אפשר לאיש
להוסיף לרעהו על קצבתו, כי הכל קצוב לאדם מן שמיא, ואם יזיקנו
או יפסידנו אדם כשלא נגזר עליו חסרון ממון - ישלימו לו זאת
מן השמים, וכן אם ירבה בהשתדלות לא יועיל לו מאומה, כי מה
שירוויח כאן יפסיד במקום אחר.

והנה ההמון חושבים שהממון שהשיגה ידם ומה שמונח באוצרותיהם
'שלהם' הוא, ומכלל קצבתם הוא, ולכן בבוא עליהם הפסד ממון
מצטערים ומתאוננים על כך. ובאמת ייתכן שאכן ממון זה בא לידו,
אבל אינו מקצבתו, ע"כ בהגיע הזמן הראוי נאבד הממון ממנו. ואם
היו כל הבריות מאמינים בזה לא היו צריכין לדיני מזונות, כי לא
היה ביניהם שום תביעת ממון ולא כפירת ממון, מאחר שהיו יודעים
שא"א להיות שום תוספת וגרעון על קצבותם, אבל לא דיברה תורה
(בכל הלכות 'נזיקין', טעון ונטען וכו') אלא כנגד יצר הרע המעורר
עיני שכלינו ומטעה אותנו לילך אחר העיניים הגשמיות - לחשוב
שפלוני הזיק אותנו.

הרה"ג רבי דוד מלעלוב זי"ע, החזיק לצורך פרנסתו חנות לממכר
מלח. לימים הגיע אחד והסיג גבולו, ופתח אף הוא בית מסחר
בדומה לו, ולא עוד אלא שקבע את מקום החנות ממול חנותו של

אתמול באה אלי אשה ואמרה לי: "רבי, אני רוצה שתלמד אותי אמונה פשוטה!". התפלאתי מאד, כיצד זה שייך אלי, ללמד אשה ענייני אמונה פשוטה? אבל לימדתי אותה בקצרה מה היא אמונה פשוטה. היא הודתה לי ועזבה. לאחר כרבע שעה היא חזרה ואמרה לי: "רבי, אני פוחדת שאשכח מה שלמדתי. לכן הבאתי מחברת ועפרון, ואני מבקשת שתרשום לי". המשיך מרן וסיפר: "לקחתי את המחברת, ורשמתי לה מה שלימדתי אותה. לאחר רבע שעה היא הופיעה שוב..."

הרב שלמה לורין על הליכותיו הנאצלות של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל

"ויבא משה ויספר לעם" (שמות כ"ד, ג')

כבר הזכרתי את אשר שמעתי ממרן, כי גדלות בתורה כרוכה בקשר בלתי נפרד עם גדלות במידות טובות. ואכן, רבינו היה 'נאה דורש ונאה מקיים', ומלבד גדלותו בתורה, ועם היותו כל כולו שקוע בתורה, היה דבוק במידת החסד ברמ"ח איבריו ושס"ה גידיו. צא ולמד מה העיד עליו המשגיח רבי יחזקאל לווינסטיין, שאמר על רבינו שהוא **"בעל חסד הגדול שבדורנו"**. וידוע עד כמה נזהר המשגיח מלהוציא מפיו איזו גוזמא, שאינה עולה בקנה אחד עם האמת הצרופה.

פעם הבחנתי כי מרן מתאמץ מעל לכוחותיו וחלש עד מאד. לשאלתי, הוא ענה שבאמת הוא נמצא במצב של כלות הכוחות. ידעתי שמרן לא ייסע לנופש בפנסיון או במלון, ולכן הצעתי לו לשהות בביתי משך כמה ימים, מנותק מן הציבור וטרדותיו, ויוכל לנוח שם עד שישוב לכוחותיו. באותה תקופה גרתי ברחוב השומר בב"ב, השטח סביב ביתי עדיין לא נבנה, והיה מנותק ומרוחק מכל העיר בני ברק. אמרתי לו, שהזמנה זו היא על דעת אשתי, אשר תשמח לארח אותו.

אך מרן סרב להצעתי ואמר לי: **"אסור לי להיות מנותק מן הציבור, אסור שמישהו יזדקק לי ולא ימצא אותי. אתה רוצה שאהיה במקום נסתר, שאף אחד לא ידע על מקום המצאי, אך אני צריך להיות בביתי, כדי שאוכל לעזור למי שנוקק לכך, למרות חולשתי"**.

רבי צבי אייזנשטיין, ר"מ בשיבת "תפארת ציון", סיפר שפעם

פעמים אירע, שדפקו על דלתו של מרן בשעה 2:00 בלילה. בני הבית כבר ישנו, והוא פתח את הדלת בעצמו וקיבל את השואל. כששאלוהו, מדוע הוא מקבל אנשים בשעה כל כך מאוחרת, הרי זה מעל לכוחותיו ומעבר למקובל, השיב מרן: **"כך ראיתי ולמדתי אצל דודי, הגרא"ז מלצר. במשך כל 24 שעות היממה צריכים להיות מסורים לציבור, ולפתוח את הדלת גם כאשר דופקים באמצע הלילה. אי אפשר לדעת, יתכן שבא אדם עם לב שבור ועומד מאחורי הדלת. מספק, אני פותח את הדלת לכולם, ומקבל את כולם"**. כאשר היה מרן במצב של חולשה, נהגו בני הבית לתלות על הדלת מודעה, כי מרן חולה ואין באפשרותו לקבל קהל. כאשר ראה מרן שאין מגיעים אנשים כמו תמיד, דרש וחקר לסיבת הדבר, ונאלצו לגלות שתלו פתק על הדלת. מרן יצא והוריד בעצמו את הפתק, באומרו: **"אצלי אין הגבלה, כל אחד יכול להיכנס, בין אם אני מרגיש טוב ובין אם לאו"**.

אירע שנכנסו אנשים לביתו בזמן הארוחה, מיד כאשר מרן ראה אותם, הפסיק את ארוחתו כדי להתפנות אליהם. בני הבית נאלצו להשגיח, שמרן לא יראה את האנשים הנכנסים לביתו בזמן הארוחה, כדי שיוכל לאכול ללא הפרעה.

התנצל בפני מרן על כך שהוא מטריח אותו וגוזל מזמנו כדי לפתור את בעיותיו. מרן לקח את ידו בידו ואמר: **"במשך שבעים שנה הייתי שקוע בלימוד בלבד. עכשיו כבר עברתי את גיל השמונים ושלוש - הגעתי לבר-מצווה של 'ימי שנותינו שבעים שנה', ואם הקב"ה נתן לי חיים, אני מפקיר את עצמי לכלל ישראל..."**

בהזדמנות כלשהי שאלתי את מרן: "אנשים רבים פונים אלי בבקשות, ואני טרוד בזה מאד עד שלא נותר לי זמן. אינני מדבר על מנוחה, אלא על זמן ללמוד. נוסף לכך, קורה לפעמים שאינני מסוגל להכין את נאומי, ואת החומר שאני חייב להכין לכנסת (הייתי יושב ראש ועדת הכספים, ותפקיד זה דרש ממני ידיעות רבות בנעשה). באים אנשים, יחיד ועוד יחיד, ולוקחים ממני את הזמן המועט שעדיין נותר לי."

"נוסף לכך" - אמרתי למרן - "פניות רבות מאלה המגיעות אלי, אינן שייכות בכלל לנציג ציבור. יש פניות ששייכות לעורכי דין, ויש פניות ששייכות לעסקנים אחרים, ולא דווקא לחבר כנסת. אם כן" - שאלתי - "האם מותר לבני ביתי להשתמט באיזו צורה שהיא, ולומר שאינני יכול להתפנות עכשיו וכדו', כדי שאהיה פטור מלקבל אותם?"

מרן חשב זמן רב, ובענוותנותו הרבה הוא אמר לי כך: **"במה שנוגע אליך אינני יכול לפסוק, אבל ברצוני לומר לך מהו הנוהג שלי. גם אני טרוד" - אמר מרן - "עלי להכין שיעורים, אני צריך ללמוד, וכואב לי מאד מאד כאשר אני מתחיל ללמוד, נכנס לסוגיא ומרוכז בסוגיא, ואז אני צריך להפסיק, אבל אני מפסיק!... אם מישוהו בא אלי באיזה עניין שיהיה, אני מפסיק!"**

המשיך מרן ואמר: "אתה טוען, שישנם דברים אשר אינם שייכים אליך. גם אלי באים בדברים שלגמרי לא שייכים אלי, ואספר לך סיפור אחד:

"אתמול בערב באה אלי אישה ואמרה לי: 'רבי, אני רוצה שתלמד אותי בקצרה את העניין של אמונה פשוטה'. התפלאתי מאד, כיצד זה שייך אלי, ללמד אישה ענייני אמונה פשוטה? אבל לימדתי אותה בקצרה מה היא אמונה פשוטה. היא הודתה לי ועזבה."

"לאחר כרבע שעה חזרה אותה אישה ואמרה לי: 'רבי, אני פוחדת שאשכח מה שלמדתי. לכן הבאתי מחברת ועפרון, ואני מבקשת שתרום לי, כדי שאם אשכח, אוכל להסתכל במחברת'..."

המשיך מרן וסיפר: "לקחתי את המחברת, ורשמתי לה מה שלימדתי אותה בעניין אמונה פשוטה."

"לאחר רבע שעה היא הופיעה שוב, וטענה, שקשה לה לקרוא כמה אותיות שלי, והיא חוששת שלא תדע לקרוא, ומבקשת שאתקן. ואכן, תיקנתי... כך חזרה אותה אישה שוב ושוב, ובכל פעם עשיתי מה שביקשה... וכל כך למה?" - הסביר מרן - "ראיתי שאישה זו קצת עצבנית, ובכך שעזרתי לה הרגתי את עצביה. דבר נוסף, חשבתי, כי בזה אני עושה טובה לבעלה, אם היא תהיה רגועה - זו טובה לבעלה."

מרן סיים את דבריו: "כך אני נוהג. על אף שאין זה שייך אלי, ואין לי הזמן, כך אני עושה. אך אצלך השאלה היא הרבה יותר קשה... כיון שהנך שליח ציבור, אני מניח שהטרדות שמטרידים אותך רבות יותר מאשר אצלי, ולכן אינני יכול לפסוק לך."

מובן, שבדבריו כבר קיבלתי תשובה ברורה. פשוט התביישתי, התביישתי מאד, כי עשיתי קל וחומר: אם מרן שהוא גדול הדור, וכל רגע שלו חשוב וקדוש יותר משעות רבות של אדם אחר, מתמסר כל כך לאנשים, ממש כאב לבנו יחידו... קל וחומר... והשתדלתי לנהוג בהתאם לכך.

וכי מה עניינו של מרן ללמד אישה אלמונית אמונה פשוטה? הרי היא יכולה ללמוד זאת ממורה בסמינר... אך כפי שכבר אמרנו, כך נוהג אבא עם בתו. לבת לא מסרבים. ואצל מרן כל אחד היה בן או בת... רגיל הייתי בביתם של הרבה אנשים גדולים, אך דברים כאלה - המסירות ללא גבול לכל יחיד ויחיד, הטרחה על כל יחיד, וכפי לשונו של מרן: **"אבא לא שולח בן לבד" - ראיתי רק אצל מרן.**

כשם שהתמסר במסירות נפש לכל יחיד ויחיד, ממש כאב לבנו יחידו, כך דרש זאת גם מנציגי הציבור. כאשר דיבר איתי על תפקידי כאיש ציבור, והדריך אותי בענייני ציבור, היה מסיים תמיד באומרו: **"דע לך: הדאגה לצורכי היחיד היא החשובה ביותר. אי אפשר לעבור על זה, ואין זה תירוץ שטרודים בענייני ציבור."**

בעל חנות מחולון, אשר מרן הרגיש הכרת הטוב כלפיו, אירס את בתו, ובא למרן לקבל ממנו ברכת 'מזל טוב'. מרן איחל לו 'מזל טוב', ואחר כך שאלו: "האם אוכל לעזור לך במשהו?". אמר לו היהודי: "אני זקוק להלוואה. יש בירושלים קופת גמ"ח גדולה, אבל הם אינם מכירים אותי. אולי מרן יכול להמליץ בעבורי?". מובן שמרן השיב שיעשה כדבריו, וימליץ עבורו באותו גמ"ח."

אך מרן לא רק המליץ. הוא קם ונסע לירושלים, סידר עבורו הלוואה גדולה, ולמחרת הודיע לו: "סידרתי כבר את ההלוואה, כעת עליך רק לגשת ולקבל את מה שביקשת..."

היהודי היה כולו מופתע: "מעולם לא עלה על דעתי להטריח את מרן, הלא ביקשתי רק המלצה, אם מרן היה רק כותב שתי שורות, זה היה מספיק!"

צחק מרן ואמר: **"אם רוצים לעזור, צריך לעשות עם כל הלב, כמו שעוזרים לבן. לא יוצאים ידי חובה בהמלצה, צריכים לסדר הכל מתחילה ועד הסוף."**

לאברך מבני ברק הוצעו שתי משרות תורניות, האחת בבני ברק והשנייה בירושלים. הוא פנה למרן בשאלה איזו מהן עליו להעדיף. מרן השיב לו שיבוא בעוד כמה ימים, והוא יענה לו.

לאחר מספר ימים חזר אליו האברך, ומרן אמר לו כי המשרה בירושלים טובה יותר. נסע אותו אברך לירושלים, ושם הוא התקבל. במהלך השיחה שאל ראש הישיבה של אותה ישיבה: "אמור לי,

הם הגיעו ל'אור ישראל', והאבא הציג בפני הגר"י רוזן שליט"א את בקשתו של מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל לקבל את הבן לישיבה. האב המשיך לומר: "הגרש"ז אויערבאך אמר, שאם הרב אינו מאמין שהוא שלח אותי לכאן, הנה הוא מוסר את מספר הטלפון החסוי שלו, ומבקש שראש הישיבה יתקשר אליו"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על ענוותנותם של גדולי ישראל

"וַיָּגֶשׁ מֹשֶׁה לְבָדּוֹ" (שמות כ"ד, ב')

כל גדולי העם היהודי ומנהיגיו שבכל הדורות, הרגישו עצמם כעניים ודלים בכל מה שקשור למילוי חובותיהם כלפי האלוקים, ולכן התנהגו כל ימיהם בענוות-אמת שהפליאה את כל רואיהם. בבית הכנסת 'קהל חסידים' בשכונת 'שערי חסד' בירושלים, כך סיפר לנו הרב אברהם יוסף לייזרזון, התפללו כמה גאוני עולם, ובהם דודי מרן הגרש"ז אויערבאך ומרן הגאון מטשיבין. הרב לייזרזון משתפך בערגה רבתי, על דמויות הפאר שפארו את ה'מזרח' בבית הכנסת בשכונה החרדית העתיקה, והשפיעו מענוותם על כל הקהל: "בהיותי ילד קטן, כך זכורני, לא הגיע פעם הגאון מטשיבין לתפילת שחרית לבית הכנסת. הדבר עורר דאגה אצל הסבא שלי, רבי חיים יהודה לייב אויערבאך, שביקש מבנו הגרש"ז לגשת לבית הגאון ולברר מה שלומו.

"הגרש"ז עשה מיד כפי שנתבקש, וחזר עם סיפור מדהים: 'כאשר נכנסתי לביתו של הגאון מטשיבין, ואמרתי לו שאבא ביקש ממני לדרוש בשלומו, השיב שהוא חש בטוב. "אם כן מדוע לא הגיע מר לתפילה?" - המשכתי לשאול, והגאון לא רצה להשיב.

"רק לאחר הפצרות ובקשות רבות, גילה הרב מטשיבין מה מנע בעדו מלהגיע לבית הכנסת: 'כאשר יצאתי באותו בוקר מביתי לעבר 'קהל חסידים', הבחנתי במודעות גדולות שנתלו ופורסמו ברחובות העיר, והמבשרות על שיעור שאני עומד להשמיע בישיבת 'חיי עולם'.

"התארים שהכתירו אותי שם היו כל כך מוגזמים, עד שמרוב בושה לא יכולתי להמשיך בדרכי..."

"ואגב", מוסיף הרב לייזרזון, "נתקלתי בסיפור דומה גם אצל דודי, מרן הגרש"ז זצ"ל. לשני הגאונים הללו היו, כידוע, קווי אופי מקבילים בכל מה שקשור לפשטות וענווה. בבוקרו של יום אחד קבלתי טלפון מהדוד, ובו הוא נשמע כמדבר מתוך כאב:

"הראו לי עכשיו מודעת ברכה שפורסמה עבורי ב'המודיע', ואני רוצה לומר לך שבגלל התארים שנכתבו שם, יש לי ממש בושה לדדת עכשיו לבית הכנסת... אני מבקש ממך שתשאל את האיש

שהכניס את המודעה, מדוע הוא גורם לי כל כך הרבה עגמת נפש, מדוע? האם עשיתי לו פעם רעה כלשהי?"

הרב לייזרזון נזכר באותו עני מרוד, מקבץ-נדבות ותיק ב'קהל חסידים', שהיה מתייצב מידי פעם ליד כסאו של גאון הדור מטשיבין, שהיה גאון עולם גם בפשטותו וענוותנותו, והיה משמיע בפניו את ה... המנון הרוסי, תוך שהוא עושה זאת בהתלהבות רבה, בתנועות ידים ובקול רם.

הגאון היה מאזין לו בסבלנות, ומעניק לו לאחר מכן נדבה הגונה ואף מוסיף לו ברכת 'ישר כח', ששימחה מאוד את ליבו של העני. המראה הנאדר הזה נצרב ונחרט בליבם של הילדים ובני הנעורים בשכונה, והותיר בהם רושם בל ימחה כיצד צריכים להתייחס לכל יהודי.

הרב לייזרזון מספר עוד, שהגרש"ל אויערבאך, אביו של הגרש"ז, ביקש מהגאון מטשיבין שיבחן אותו מידי שבת על ענייני פרשת השבוע. הגאון נענה לכך, ומדי שבת בשבתו היה סר למעונו כדי להיבחן.

"פעם אחת, בבואי לביתו בשעות אחר הצהריים של יום השבת, היקשתי משום מה על הדלת בחזקה, יותר מכפי הרגיל, והנה הגאון ככבודו ובעצמו פותח לי את הדלת, כדרכו בקודש.

"בעל הבית מלטף את פני בחיבה, ומעיר לי בעדינות וברוך אבא, כי

רוצה להרגיש טעם בלימוד? יש לנו בשורה בשבילך!

מוקד 'גישמאק בלימוד' -
נפתח במיוחד עבורך
צוות אברכים תלמידי חכמים,
ישתדלו יחד איתך למצוא
את הדרך שגם אתה
תוכל להתענג על נועם צוף
מתיקות התורה הקדושה!

**התקשר כבר היום
מוקד 'גישמאק'**

17-18-20-800-1 (השיחה חינם)

וישועה קרובה לבוא

המוקד פעיל בימים א-ה, בין השעות 19:30-22:30

רצוי שמכאן ולהבא אקיש על הדלת 'לא כל כך חזק, כי אולי ישנים בבית', ואני, בילדות שנזרקה בי, עניתי ואמרתי שלא עלה בדעתי שהרב מטשיבין ישן בשבת אחר הצהריים...

"הגאון העלה חיוך על שפתיו, ולמחרת, ביום ראשון, כאשר פגש את הסבא, הגרש"ל, אמר לו ברוב ענוותנותו: 'לד ירושלמי קטן נצחתי אתמול'..."

בואו ונשמע על ענוותנותם של גדולי ישראל עד היכן היא מגעת. הגאון רבי יגאל רוזן שליט"א ראש ישיבת 'אור ישראל', סיפר לנו שבתאריך א' באלול, היום שבו בני הישיבה חוזרים ללימודיהם לאחר בין הזמנים, המתינו לו פעם אב ובנו ליד פתח הכניסה להיכל הישיבה.

ראש הישיבה ניגש אליהם ושאל לחפצם, ולפליאת הגר"י רוזן השיב האב: "אני מעוניין להכניס את בני לישיבה". כשניסה ראש הישיבה להסביר שעכשיו לא מתקבלים בחורים חדשים, ומבחינה הקבלה התקיימו ב'זמן קיץ', הציג האב את עצמו כרופא השיניים של מרן הגרש"ז אועירבאך, "ור' שלמה זלמן שלח אותי אליכם, לבקש בשמו שתקבל את בני לישיבה".

מאוחר יותר התברר שהבן למד במוסד תיכוני, ורצה לעבור לישיבה קדושה, האב לא התלהב מהרעיון, ולאחר ויכוח נמרץ עם בנו, החליטו השניים לגשת להגרש"ז, וכפי שיאמר כך יעשו.

ראש ישיבת 'קול תורה' המליץ לאב לקיים את בקשת בנו, ולהעבירו לישיבה, ואף המליץ לו על ישיבת 'אור ישראל' בפתח תקוה, כמי שמתאימה לכישוריו של הבן.

כיון שהיה זה כבר ממש לפני תחילת 'זמן' אלול, והגרש"ז הבין שב'אור ישראל' יערימו קשיים על קבלתו של בחור נוסף בעת הזו, אמר לאבא שהוא יכול לומר בשמו להגר"י רוזן שיקבל את הבן לישיבה.

הגרש"ז הבין, מן הסתם, שאם הדבר לא ייעשה עכשיו, והבן לא יתקבל לישיבה כבר לחודש אלול, יתכן שהבן עצמו יסוג מהחלטתו לעבור לישיבה קדושה.

כך או כך, האב והבן הגיעו ל'אור ישראל', והאבא הציג בפני הגר"י רוזן שליט"א את בקשתו של מרן הגרש"ז לקבל את הבן לישיבה. והאב המשיך לומר לראש הישיבה:

"הגרש"ז אועירבאך ביקש להוסיף, שאם הרב אינו מאמין שהוא שלח אותי לכאן, הנה הוא מוסר את מספר הטלפון החסוי שלו, ומבקש שראש הישיבה יתקשר אליו".

ועכשיו באה ההפתעה העיקרית.

"רבי שלמה זלמן ביקש עוד לציין", אמר האב, "שאם ראש הישיבה יגיד שאינו מכיר אותי בכלל (את ר' שלמה זלמן...), ואינו יודע מי אני, אזי אני מזכיר לו שבאתי לנחם אותו..."

דהיינו, שלראש ישיבת 'קול תורה' הייתה הווה אמינא שהגאון רבי יגאל רוזן שליט"א, ראש ישיבת 'אור ישראל', לא מכיר אותו בכלל, ואינו יודע מי הוא הגאון המפורסם שבדור, רבי שלמה זלמן...

(מתוך הגדה של פסח 'חשוקי חמד')

הרב דייניס ז"ל החל לבכות בקול גדול: "וואס טוט איר מיר, רבי?!", זעק, "הרי בהתנהגות זו הנכם מקלקלים לי את חינוך ביתי! מחנך אני תמיד את בנותי שהתורה חשובה יותר מכל דבר אחר בעולם, ושכל ענייני עולם הזה לא נבראו, כי אם לשרת את התורה הקדושה ולכבד את לומדיה! והנה מראים אתם להן, שהרהיטים והשטיחים הנוצצים כאן חשובים יותר מן התורה..."

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א על המילארדר הרב דייניס וצדקותו הגדולה

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (שמות כ"א, א')

אחד העשירים הגדולים ביותר ברוסיה שלפני המהפכה הבולשביקית, היה איש יהודי נכבד בעמיו, הלא הוא הרב דייניס ז"ל. הונו האגדי הסתכם בכמה מיליארדים! אך דבר זה לא הפחית בכלום מיראתו ומצדקותו הגדולה.

הוא היה מוקיר תורה בכל ליבו. כבודה של תורה היה יקר בעיניו עד מאד, ולכבודם של תלמידי חכמים, ובעיקר של גדולי תורה וראשי ישיבות - היה יוצא מגדרו. הרב דייניס היה מחזיק בעצמו, על חשבונו האישי, כמה ישיבות גדולות ומפוארות, שכל הוצאותיהן היו עליו ועל צווארו בלבד. מלבד זאת היה גם מפזר הון רב עבור החזקת מוסדות התורה, והחזקת תלמידי חכמים עניים.

אכן התקיימה בו בעשיר יקר זה הבטחת חכמינו ז"ל (שבת כג): "דמוקיר רבנן הוו ליה חתנותא רבנן", וזכה לשני חתנים גאוני עולם, שהיו ברבות הימים גדולי ומנהיגי הדור, הלא הם מרן הגאון רבי יוסף לייב בלוך זצ"ל, שהקים את ישיבת 'טעלז' המפורסמת, ועמד בראשה רבות בשנים, ואחיו, הגאון הצדיק הגאון רבי אברהם יצחק בלוך זצ"ל, ריש מתיבתא ד'ישיבת טעלז'.

לאחר המהפכה הגדולה ברוסיה, גזלו ממנו הבולשביקים את רוב רכושו, על פי החוק החדש והאכזרי שהלאים את כל רכוש מיליוני האזרחים לקופת המדינה, ומאז נעשה 'יורד', ומכל העושר האגדי לא נשאר בידו כמעט כלום. אך כל זאת לא פגם בשמחתו כלום. הכסף לא היה עיקר מושו חייו... הוא היה מתנחם תמיד באומרו, שעדיין נשארו לו שני יהלומים יקרים מפז ומפנינים, ששוויים לא יסולא בפז! אותם לא יוכלו לקחת ממנו לעולם... הלא הם שני חתניו הגאונים הצדיקים ראשי ישיבת טעלז'.

מעשה מופלא סיפר הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, הי"ד, אודות 'כבוד התורה' העצום של הרב דייניס: היה זה בימיו הטובים של העשיר, בשנות השובע, כשחלש על מצבורי הון אדירים. עולם התורה באותם זמנים היה פורח ומשגשג, בזכות תרומותיו הענקיות להחזקת התורה, שכן הוא היה מזרים תדיר סכומים עצומים להגדיל תורה ולהאדירה!

אחת לשנה היה רבי אלחנן זצוק"ל מגיע לביקור בטרקלינו ההדור

של הרב דייניס, ושווה בביתו ימים מספר, שהפכו לימי 'חג' של ממש בבית משפחת דייניס. בעל הבית היה מפז ומכרכר סביב הגאון הצדיק, ועושה מעבר ליכולותו למען כבודו של ראש ישיבת ברנוביץ המפורסם. בטרם עזיבתו את הטיירה בחזרה לישיבתו הקדושה, היה העשיר מוזיל מכיסו סכום אדיר, שהחזיק את הישיבה כולה כמחצית השנה!

באחת השנים היה חורף קשה במיוחד, השלגים הרבים שבשו את הדרכים, וכתוצאה מכך התעכבו תרומות רבות מישיבתו הגדולה של רבי אלחנן בברנוביץ, והישיבה נקלעה למצב קשה. רבי אלחנן נאלץ לצאת תכף למסע גיוס כספים דחוף, על אף הקושי הגדול שבדרכים בימים חורפיים קשים שכאלו.

החליט רבי אלחנן לצאת אל עירו של הרב דייניס, שם ידע שלא יצטרך עוד להסתובב בין הגבירים, ויוכל תכף לחזור לישיבה. הדרך היתה קשה, ובהגיעו קרוב לעיר נאלץ להתבוסס בשלגים הרבים. בקושי שרך את רגליו בקור הנורא ברפש ובטיט, אך שום דבר לא עמד בדרכו לצורך החזקת התורה.

כשהגיע קרוב לטירתו ההדורה של הגביר, העיף מבט על בגדיו ונדהם למראה עיניו: מעילו היה מלא שלג ומים, מגפיו מלאים בבזבז סמיך ובטיט, טלטולי הדרך הקשה נתנו היטב את אותותיהם על בגדיו של ראש הישיבה.

חשב רבי אלחנן בלבו: כיצד אוכל להיכנס אל הבית בבגדים

העשיר תפס בידו של ראש הישיבה ברוב חיבה וכבוד, יצא עמו חזרה החוצה אל החצר האחורית, סובב עמו יחדיו בחזרה את כל הטירה, והכניסו ברוב פאר והדר, בדווקא דרך הכניסה הראשית. תוך שהוא מבקשו לצעוד פנימה, במגפיו המרופשים ובמעילו הרטוב על השטיחים היוקרתיים ביותר!

לטנף את כל השטיחים הנהדרים הפרושים בכניסה הראשית. אך העשיר לא קיבל את ההתנצלות, והחל לבכות בקול גדול: "ואס טוט איר מיר, רבי?!", זעק, "הרי בהתנהגות זו הנכם מקלקלים לי את חינוך ביתי! מחנך אני תמיד את בנותי היקרות, שהתורה חשובה יותר מכל דבר אחר בעולם, ושכל ענייני עולם הזה לא נבראו, כי אם לשרת את התורה הקדושה ולכבד את לומדיה! והנה מראים אתם להן, שהרהיטים והשטיחים הנוצצים כאן חשובים יותר מן התורה... אנא במטותא, מבקש אני מאד מכבוד ראש הישיבה שימחול על טרחתו וילוה עמי!".

העשיר תפס בידו של ראש הישיבה ברוב חיבה וכבוד, יצא עמו חזרה החוצה אל החצר האחורית, סובב עמו יחדיו בחזרה את כל הטירה, והכניסו ברוב פאר והדר, בדווקא דרך הכניסה הראשית. תוך שהוא מבקשו לצעוד פנימה, במגפיו המרופשים ובמעילו הרטוב על השטיחים היוקרתיים ביותר! "כל אלו לא נועדו כאן אלא לכבודו" - הכריז העשיר. "יבוא נא פנימה כבוד הרבי, בכל הבוץ והלכלוך שעליו! ואל ישית אל ליבו מה שמלכלך את הבית, כדי שתראינה בנותי ותלמדנה, שכבודה של תורה חשוב מכל דבר אחר בעולם, ובזה תוקרנה ותכבדנה יותר את התורה ולומדיה, ותדענה לכבד גדולי ישראל בכל לב..."

(מתוך הספר 'טיב המעשיות')

מולכלכים שכאלו ובמגפיים מלאים בוץ? - הוא הכיר היטב את הארמון המצוחצח והמבריק, ששטיחים יקרים ועדינים פרושים בכל אגפיו, ורהיטים וחפצי נוי בוהקים בנקיונם ויופים ממלאים אותו. באם יכנס כך, כשכולו נוטף מי גשמים ובוץ, הרי הכל יתלכלך! לאחר שהרהר בדבר מצא עצה בנפשו: הוא הכיר היטב את הבית הגדול מביקוריו הקודמים, אמנם כרגיל נכנס בעד הפתח הגדול שבכניסה הראשית, המעוצב ביופי ובהדר רב, שהוביל אל טרקלין האורחים המפואר, ואל הסלון היוקרתי שבו יושב העשיר בכבודו ובעצמו. אמנם שם היה הבית מלא בשטיחים מצוחצחים וברהיטים יקרים ביותר, אבל מלבד זאת היתה גם כניסה אחורית אל הבית, דרכה היו יוצאים ובאים המשרתים וכן מפנים בעדה את האשפה, הכבסים וכדומה.

רבי אלחנן סבב, אפוא, את כל הטירה הענקית עדי הגיעו אל אותה דלת אחורית, שם ידע שאין שטיחים פרושים, וניתן לחלוץ שם את המגפיים המלאים בוץ, ולהסיר את המעיל הנוטף מים. משם יוכל להיכנס פנימה בלא שילכלך את הבית!

ניגש ראש הישיבה הגדול אל הדלת ונקש קלות עליה. העשיר ועוזריו לא שמעו כלל את דפיקותיו, בהיותם אותה שעה באגף הראשי שבסלון וטרקלין האורחים. אך בנותיו של בעל הבית ששהו באגף הפנימי שמעו את הנקישות, וכשנגשו לפתוח את הדלת, נדהמו לראות את ראש הישיבה בכבודו ובעצמו בפתח זה. הוא מיהר להצביע על מעילו ועל מגפיו שאילצוהו להיכנס דרך פתח זה. הבנות הצדיקות, שידעו עד כמה גדולה שמחת אביהן באורח רם מעלה זה, התמלאו שמחה עד מאד, ומהרו אל הסלון לחדרו של אביהן העשיר. בקול שמחה וצהלה בשרו: "טאטע! דער ראש ישיבה איז דא! רבי אלחנן איז דא!".

העשיר התמלא שמחה גדולה, ונחפז אל חדר האורחים כדי לקבל את פניו של גדול הדור! אך בנותיו מיהרו לכונן אותו אל הדלת האחורית שמאחורי המטבח ובית המבשלות, באומן שראש הישיבה נכנס משם, כדי לא ללכלך את השטיחים שבכניסה הראשית!

הרב דיינס העשיר שינה תכף את דרכו. ואץ רץ בשמחה גדולה לחפש את האורח הדגול. כשהגיע אל אותו פתח אחורי שבצד, ומצא את ראש הישיבה עומד וממתין לו בפתח המיועד לשימושים פחותים, לא היה יכול לשאת את המראה, ותוך כדי נתינת 'שלוש עליכים' פרץ בבכי נסער.

"מדוע לא נכנס הרבי דרך הפתח הראשי?", שאל מזועזע. התנצל רבי אלחנן והסביר, שבהיותו כולו נוטף מים ובוץ, לא רצה

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

כשעתיים לפני כניסת השבת החלטתי לשהות עם הרופאים. עם הקפוטה והשטריימל נכנסתי לבית החולים 'העמק', והאווירה השתנתה מיד מקצה לקצה. במקום מריבות, ויכוחים ודיונים אינסופיים מה יהיה ואיך יהיה, קיבלו כולם את פני השבת בהתרגשות ודמעות

רבה של מגדל העמק, הגאון ר' יצחק דוד גרוסמן שליט"א, על משפטי התורה המופלאים

"פי תקנה עבד עברי... ובשבעת יציא לחפשי חנם" (שמות כ"א, ב')

שופט בית המשפט העליון דב לין, בביקורו במוסדות 'מגדל אור' לפני למעלה מעשור, ביקש להחכים בכל הקשור לניכור ולמרחק שבין הציבור החרדי לבית המשפט. "למה נמנע הציבור התורני, מלהביא את סכסוכיו בפני בית המשפט במדינה היהודית ששופטיו יהודים?", שאל אותי אז.

השיבותיו בעדינות כי אנו, בני ישראל, זכינו שבנו בחר ה' מכל העמים ונתן לנו את תורתו. התורה שקיבלנו במעמד הר סיני נצחית היא, ונותנת חיים לעושה, ואינה דומה תורת חיים לכל חוקי המדינה ואורחותיה. "בכל זאת", התריס בפניי השופט, "את חוקי התורה אני לא תמיד מצליח להבין. איך זה שאדם שגנב מרעהו, נמכר ונעשה לעבד למשך שש שנים? בעיניי", כך השופט, "זו דוגמה לעונש מוגזם שמטילים על אדם".

ענתי לו: "שופט נכבד, נגעת בנקודה רגישה, ואשיב לך עליה מניסיוני. עשרות בשנים אני עוסק בשיקום אסירים בבתי הסוהר בישראל. זכורני: לפני ארבעים שנה, כשהתחלתי את הפעילות שלי, ראיתי את האווירה הקשה שבין הסוהרים לאסירים.

"ראיתי את היחס המנוכר שקיבל האסיר, והבנתי את חוקי התורה. חז"ל מלמדים אותנו (קידושין כ, א) 'כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו'. לומדים זאת מהכתוב 'כי טוב לו עמך' - עמך במאכל ועמך במשתה, שלא תהא אתה אוכל פת נקייה והוא אוכל פת קיבר. תוספות שם מביאים מהירושלמי, שאם אין לו אלא כרית אחת, ייתן אותה לעבד. הלוא מדובר בגנב שנמכר בגניבתו, כי אין לו מה לשלם. ומדוע זה חלה חובה לתת לו את הכרית? הוא יישן על המיטה - ובעל הבית על הרצפה?!

"התורה מלמדת אותנו את העומק שבדבר. איך נולד גנב? אין זאת אלא מפני שהגיע מבית של עניות ודוחק, שפלות ודלות. כתוצאה מכך לא קיבל חינוך ראוי, והתנהגותו בהתאם. אומרת התורה: מכור אותו לעבד שש שנים, כבד אותו, תן לו את הכרית שלך ומיטב המאכלים. או אז הוא יראה לנגד עיניו התנהגות ראויה, יחקה אותה ויאמץ אותה אל לבו. "לא זו אף זו. גם לאחר שהוא עוזב את בית אדוניו - חלה עליך מצוות הענקה, הענק תעניק לו (דברים טו, יד), על מנת לבסס לו את החיים ולאפשר לו לפתוח דף חדש.

"לעומת זאת, בית המשפט הישראלי אכן שופט אותו לתקופת מעצר

בת פחות משש שנים, אבל הדבר משפיע עליו בצורה שלילית. הוא נפגש שם עם אנשים מפוקפקים ולומד מהם שיטות מתוחכמות. הוא יוצא בלי פרנסה, ולרוב גם חוזר לסורו. המציאות הנהירה לי היטב מוכיחה היום, כי יותר מ-80% מהאסירים חוזרים לבית הסוהר!"...

הוא הנהן בראשו כשומע לדבריי, הגם שלא בהכרח הסכים עמם. הוספתי וסיפרתי לו סיפור מופלא מאת אבי מורי ראש הישיבה, רבי ישראל גרוסמן זצ"ל.

"אמי ע"ה היתה הולכת בכל שבוע לשוק במאה שערים, ועורכת קניות לכבוד שבת. שבוע אחד, בעודה נושאת את הסלים הכבדים בדרך לביתנו, הופיע מולה בחור צעיר והציע לה עזרה. אמי שמחה והסכימה. כעבור שבוע שוב נישב הבחור והציע את עזרתו. אמי הופתעה מנדיבות לבו, הפקידה בידי את הסלים הכבדים והתעניינה בזהותו. התברר כי הוא לומד בישיבה באזור.

"כששבה אמי הביתה, הבחינה כי חסר לה שטר של מאה ש"ח בארנק. היא קישרה מיד ואמרה לאבי כי בדעתה לפנות לישיבה, שם לומד הבחור, ו'לטפל' בו. אבי הניא אותה ואמר לה: 'חס וחלילה! אני רוצה לשוחח עם הבחור'.

"הבחור הופיע בביתנו, ואבי התעניין בו ובמצבו. הוא התייפח בבכי מר וסיפר לאבא, כי הוריו מתגוררים באחת מערי הפיתוח, והבית שבו הוא גדל הרוס לגמרי. כיום הוא מתגורר במאה שערים, אצל אדם שאין לו במה להאכילו, ומרוב רעב עשה מה שעשה.

"אבא הניח יד מרגיעה ומלטפת על הבחור ואמר לו: 'מהיום, זה הבית שלך! כאן תאכל, כאן תישן!'. הבחור, שעד לרגע זה היה מלסטם את הבריות, הפך לבן-בית בביתו, אוכל מפתנו וסועד על שולחנו. זו היתה התרופה הטובה ביותר לחולי, לשלבו בסביבה בריאה, לכבדו ולהעניק לו חום ואהבה שהיו כה חסרים לו.

"לא נרגע אבא זצ"ל עד שמצא עבורו שידוך הגון, וראה אותו עומד תחת החופה. זהו 'עמו במאכל עמו במשתה' שאמרו חכמינו", הוספתי לשופט הנדום.

במסגרת הסיור בקמפוס נכנסנו ל'כולל'. זה המקום שבו לומדים אנשים שהיו אסירים שנים רבות, וב"ה חזרו בתשובה והפכו לתלמידי חכמים. בכניסתנו עמד אחד האברכים, ומסר שיעור בפני הלומדים. הוא ישב בכלא יותר מ-11 שנים. בראותו אותנו פסק האברך מלימודו ואמר: "כבוד השופט, יישר כוח!". "על מה?", תמה השופט. "תודה רבה ששלחת אותי לבית הסוהר. שם נפגשתי עם מלאכי השיקום, והודות לתוכניתם אני כאן בדרך התורה".

היה זה אחד מחניכיו של רבי חיים גולומבק, ראש הכולל במגדל העמק, שבתקופה ההיא מסר את נפשו יותר מחמש שנים עבור תכנית השיקום. הוא, עם אחי רבי בניציון שליט"א, עשו מהפך גדול בבתי הסוהר. נרגש כולו הסמיק השופט והפטיר: "זו הפעם הראשונה שמישהו מודה לי על שהענשתי אותו". ביוצאו מהביקור הפטיר לי בלחישת: "התוודעתי היום לכך

"רַק שְׁבִיתוּ יְהוָה וְרַפָּא יִרְפָּא" (שמות כ"א, י"ט)

שביתת הרופאים השנייה והגדולה בתולדותיה בישראל, התקיימה בשנת תשמ"ג, ונמשכה על פני 117 ימים. במהלך השביתה נטשו רופאים את בתי החולים ואף שלחו מכתבי התפטרות.

בהמשך המאבק, לאחר כשלוש משא ומתן ושביתות אזהרה שהתארכו, הפעילו חלק מהרופאים נשק נוסף - שביתת רעב. המחאה החלה על ידי קבוצת רופאים בבית החולים 'סורוקה', ובמהירות התפשטה לבתי חולים אחרים ברחבי הארץ. ובתקשורת תועדו רופאים שאושפזו בעקבות חולשה לאחר שלא אכלו, וחוברו לעירוי נוזלים.

בימים טרופים אלו, התארגנו הרופאים במחוז הצפון לשבות בבית החולים 'העמק' שבעפולה. כשעתיים לפני כניסת השבת החלטתי לשהות עמם. עם הקפוט והשטריימל נכנסתי לבית החולים 'העמק', והאוירה השתנתה מיד מקצה לקצה. במקום מריבות, ויכוחים ודיונים אינסופיים מה יהיה ואיך יהיה, קיבלו כולם את פני השבת בהתרגשות ודמעות.

חיש מהר ארגנתי קבלת שבת ציבורית, ואת סעודת ליל השבת פתחנו בשירת "שלום עליכם". מאות הנמצאים במקום שרו ומחאו כפיים. משפחות השובתים המורחבות, שהגיעו בהמוניהן להשתתף בהפגנה, פגשו במקום זאת בשבת עילאית שלא מעלמא הדין.

לאחר קידוש וחלוקת מיץ ענבים לרופאים השובתים, בעודם מחשבים אם מותר להם בהתאם לדרישות השביתה, לשתות מיץ ענבים וכמה

קלוריות זה מכיל - פתחתי ואמרתי להם בנועם ובחווה: "הכתוב אומר בפרשתנו, פרשת משפטים: 'ורפוא ירפא' דורשים חז"ל: 'מכאן שניתנה רשות לרפוא לרפאות'. נשאלת השאלה, אם אכן ניתנה רשות לרפוא לרפאות, למה זה אמרו חז"ל במסכת קידושין (פב, א): 'טוב שברופאים לגיהנום'!"

"ובכלל, יש להתפלל, מדוע מתבטאים חז"ל בצורה כה חמורה, על רופאים שמתמסרים להציל חיים? והלא ידועה האמרה (סנהדרין לו, א): 'כל המקיים נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא'. הרי הם מצילים מאות ואלפים, ולמה זה דינם לגיהנום?"

"גם מצינו כמה מחכמי התלמוד שעסקו ברפואה, רבי אמי, רבי ישמעאל, רבי חנינא בן-דוסא, רבי עקיבא, רבי חנינא בן-חמא ועוד. האם ניתן להתבטא עליהם, שחלילה להם יורשים גיהנום?"

"מרא דארעא דישאל, רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, היה אומר: 'רופא טוב, נאמן ומסור, צריך להיות מוכן לוותר על עולם הבא שלו כדי להציל חולה. טוב ברופאים הוא מי שמוכן ללכת לגיהנום ובלבד להציל את הזולת'."

סיפרתי להם כי בירושלים התגורר ד"ר וולך הידוע, מנהל בית החולים 'שערי צדק', והיה ביחסים טובים עם הרב זוננפלד. פעם אמר לו הרב בחיוך: "בגן עדן כולם מושלמים ולא צריך שום רופא, ואילו לגיהנום באות הנשמות השבורות, בלי יד וברי רגל, ולשם צריך לשלוח את הרופאים שיטפלו בהם..."

הוספתי שאמי ע"ה אושפזה פעם ב'שערי צדק', וד"ר וולך שאל אותה, בתור נערה חרדית, איך היא מסבירה את דברי חז"ל הללו. בפקחותה הרבה ענתה אמא, כי בתפילת שמונה-עשרה יש ברכת 'רפאנו ה' ונרפא'. בברכה זו אנו מודים כי בורא העולם הוא רופא כל בשר, וזו הכוונה 'טוב שברופאים' - מי שמאמין רק בטו"ב (17) ברכות של תפילת שמונה-עשרה, ואינו מאמין בברכת 'רפאנו', דהיינו שאינו סומך על בורא העולם שישלח לו רפואה, אלא מאמין ברפואה וברפואה עצמה - יורש גיהנום.

אמרתי לרופאים השובתים: "כולם יודעים להעריך את מסירותכם ועבודתכם הנאמנה, ואם כדי להציל נפש אחת מישראל כדאי ללכת לגיהנום, ברור שלשם כך כדאי לסבול קצת בעולם הזה גם כן - אפילו שיש בעיות בשכר, ולא שחלילה לא מגיע לכם שכר", הוספתי.

בהמשך ימי השביתה התגלו סדקים במחנה: חלק מחברי ועדי הרופאים העלו טענות על חברים אחרים, שפתחו מרפאות פרטיות, וניצלו את השביתה כדי להגדיל את הכנסותיהם האישיות. השביתה הסוערת הסתיימה רק כשהוצאו צווי ריתוק נגד הרופאים. בסוף, אגב, השתלם המאבק, והרופאים קיבלו תוספות שכר גבוהות.

לפני כעשור, בליל שבת, הזדמן מקרה חמור של פיקוח נפש בהול. היה צורך לנתח בניתוח חירום דחוף נער בן 16. התקשרתי לאחד מהרופאים הבכירים בצפון, ששבת עמנו בשעתו ובמשך הזמן התקרב ליהדות, וביקשתי ממנו שיעשה ככל יכולתו להציל את הנער.

תגובתו הספונטנית היתה: "אעשה זאת מיד, כבוד הרב, אפילו תוך חילול שבת, כי כדי להציל חיים של אחרים אני מוכן גם להיכנס לגיהנום..."

(קטעים מתוך הספר 'אור השבת')

"הפעם הורה הגנרל אלנבי לצאת למתקפה כוללת ומתוכננת היטב. לחלק מהיחידות הורה לאגף את הטורקים מימין ולחלקן משמאל. הוא שילח את חיל הפרשים ואת חיל הרגלים, ובעודו מנצח על המלאכה, השמיע שריקה ארוכה במשרוקיתו, לאות כי הגיעה העת, ואפשר לצאת לדרך..."

סיפור מופלא מפיו של אבי מורי, הרה"ח רבי ישעיה לוסטיגמן שליט"א, וביאור על השאלה הנשאלת מאליה בפרשת משפטים

יעקב א. לוסטיגמן

"וְהָיָה כִּי יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי בִּי חֲנוּן אֲנִי" (שמות כ"ב, כ"ו)

בפרשתנו למדנו, שהתורה מייחסת חשיבות גדולה במיוחד לתפילה הבאה מעמקי הלב, ולא זו בלבד, אלא שהתורה מזהירה אותנו שלא ללחוץ אדם, כי אם הוא יהיה במצב של לחץ גדול, הוא יצעק אל ה', והזעקה שלו בוודאי תישמע לפני כסא הכבוד, מפני שהיא יוצאת מעמקי הלב.

את העניין הזה אנחנו מוצאים בשתי פרשיות סמוכות, גם אחרי "כל אלמנה ויתום לא תענון" - אנחנו מוצאים שכתוב: "כי אם צעק יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני", ומיד לאחר מכן כתוב גם בפרשת: "אם כסף תלוה את עמי" - שאם תחבול את שמלתו - "עד בוא השמש תשיבנו לו" - כי "במה ישכב, והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני". לכאורה זה דבר תימה: מילא היתום והאלמנה - המענה אותם הרי הוא מעוול עוולה וראוי לו שייענש ל"ע, על כן אנחנו מבינים למה הקב"ה אומר: "שמע אשמע צעקתו". אבל במי שמלווה כסף ליהודי ולוקח משכון, וכי איזה פסול יש במעשיו? הרי הוא בסך הכל רוצה להבטיח את כספו שלא יאבד ממנו!

לו היתה התורה מצווה אותנו להחזיר לו את המשכון כל ערב, כי נצטוונו: "ועשית הישר והטוב", ויש בזה מעין פעולה של 'לפנים משורת הדין', נחא.

אבל מאיזה כח יש ללווה שלא החזיר את ההלוואה, זכות לצעוק אל ה' כנגד המלווה שגמל עמו חסד, והקב"ה עוד מעיד על עצמו בתורה בקדושה, שהוא גם ישמע את אותה הצעקה הלא צודקת, לכאורה?

את השאלה הזאת אנחנו יכולים לתרץ, על פי מעשה ששמעתי מפיו של אבי מורי, הרה"ח רבי ישעיה לוסטיגמן שליט"א, מחנך ותיק ועוסק בצרכי ציבור באמונה זה עשרות בשנים, 'אריך ה' ימיו בטוב ושנותיו בנעימים.

הגנרל אלנבי והשבויים הטורקיים

"בשנות ילדותי שמעתי מזקני ירושלים", מספר אבי מורי, "שהיו מספרים על הגנרל אלנבי, ששחרר את ירושלים מידי הטורקים,

מעשה שמצביע על תחכום רב, וממנו אפשר ללמוד רבות לעבודת ה'".

"הגנרל אדמונד אלנבי היה מצביא דגול, אבל נכשל באחד הקרבות החשובים של מלחמת העולם הראשונה באירופה, ולכן נשלח לחזית מרוחקת, החזית המצרית.

"בהגיעו למזרח התיכון הוא פגש אויב מסוג חדש. לוחמים טורקיים וערביים עזי נפש, שנאבקים עד טיפת הדם האחרונה שלהם. לא היו אלו אירופאים קרים ומחושבים, אלא ערבים צמאי דם, שנלחמו בחירוף נפש, ונראה היה כאילו אינם חוששים בכלל מפני המוות.

"אחרי שניים או שלושה קרבות נקודתיים שבהם ראה במה מדובר, הבין אלנבי אל נכון שכדי להביס את הטורקים, עליו להבין בראש ובראשונה את המניעים שלהם. הוא רצה לדעת על מה מבוססת המוטיבציה שמדרבנת אותם להילחם בצורה שכזאת, וחשב שאולי אם יצליח לפצח את התעלומה הזאת, הוא יוכל לגבור עליהם בשדה הקרב.

"לאחר מחשבה מעמיקה בעניין, הוא פנה למפקדים ששירתו תחתיו, ודרש שיביאו לו שני שבויים טורקיים שנשבו בידי כוחותיו, כדי שהוא יוכל לחקור אותם.

"כשהגיעו השבויים המופחדים והמבוהלים, הושיב אותם אלנבי בכיסאות מכובדים, נתן להם יחס מכבד ומעריך, השקה אותם

והאכיל אותם, אבל הציב על ידם כמה וכמה חיילים עם כלי נשק שלופים, כדי לוודא שהשניים לא ינסו לפגוע בו.

"לאחר שנרגעו ושבה אליהם רוחם, התחיל לשאול אותם שאלות שונות, בניסיון להבין מה הוא המניע שגורם להם להילחם כך.

"תחילה בדק, אולי מדובר בנאמנות מוחלטת לסולטן הטורקי, והיא זאת שגורמת להם להתנהג כך? אבל לא, התברר לו שהם דווקא לא מחבבים את הסולטן יתר על המידה...

"אולי זאת נאמנות עיוורת למולדת ולעם הטורקי? גם לא! הם בכלל לא מבינים גם כיצד השליטה במצרים או בארץ ישראל עוזרת לעם הטורקי המתגורר באיזמיר או באיסטנבול.

"ניסה אלנבי להבין, אולי זאת נאמנות למפקדים בצבא? אולי התנאים בצבא מאוד טובים? אולי הם עברו אימונים מפרכים שהכינו אותם לשם כך בצורה יוצאת דופן? אבל כל התשובות לא הצביעו על הסבר ברור לסיבה שבגינה הם נאבקים בחירוף נפש.

"תגידו, אני לא מבין אתכם!", שאג אלנבי בחוסר סבלנות, לאחר שכל ניסיונותיו עלו בתוהו... 'אם אתם לא אוהבים את הסולטן, אם אתם לא אוהבים את טורקיה, אם אתם לא מקבלים יחס מיוחד ולא נאמנים למפקדים שלכם בצבא, אז למה אתם נלחמים בחירוף נפש? מה... אתם לא מפחדים למות? איך זה שאתם נכנסים כך לקרב עם 'אש בעיניים' ומוכנים לעשות הכל כדי לנצח???

"השבויים הטורקים תלו באלנבי מבט משתאה, וחשבו שנטרפה עליו דעתו... 'מה זאת אומרת למה אנחנו נלחמים?', הם השיבו בחוסר הבנה. 'הרי אם אני לא אהרוג אותך, אתה תהרוג אותי. מה אתה רוצה שנעשה? שנשב בצד ונחכה עד שאתם תבואו ותהרגו אותנו? לפחות אנחנו עושים מה שאנחנו יכולים. זה לא שאנחנו מתלהבים להילחם, אנחנו פשוט מאוד רוצים לחיות! אנחנו לא רוצים למות, זה הכל, מה אתה לא מבין?'

"הגנרל הבריטי הרהר מעט, ואז שאל אותם: 'אבל למה אתם לא נכנעים? אם חייל טורקי רואה שעומדים מולו שלושה או ארבעה חיילים בריטים, ומכוונים לעברו את נשקם - הנח את הנשק שלך, הרם ידיים לאות כניעה וייקחו אותך בשבי, לא תמות ולא יאונה לך כל רע... למה החייל הטורקי ממשיך להילחם בכזה מקרה, למרות הכל, ולמרות שברור לו במאת האחוזים שאין לו סיכוי להתגבר לבדו על ארבעה חיילים בריטים?'

"עכשיו השבויים הטורקים כבר היו בטוחים בביטחון מלא, שאכן צדק חששם הראשון: נסתרה בינתו של הגנרל הבריטי, ובוודאי אינו אדם חכם כמו שמספרים אודותיו.

"ליפול בשבי? הרי אתם תהרגו אותנו!", הם אמרו בזעזוע... 'מה אתה חושב? שאנחנו לא יודעים שעוד מעט יוציאו אותנו מהחדר שלך ויירו בנו למוות? הרי אין לכם מה לעשות איתנו, אתם שונאים אותנו, השארת אותנו בחיים כדי לשאול אותנו כמה שאלות, אבל אחרי זה אנחנו נמות! אם היתה לנו אפשרות להילחם עכשיו נגד כל החיילים הבריטיים ביחד - היינו נלחמים, כי ממילא אנו עתידים למות בעוד דקות אחדות!'

"שני השבויים הוצאו מהחדר. החקירה הסתיימה. הם הוחזרו לתא

המעצר בו הוחזקו קודם לכן, והגנרל אלנבי נשאר לשבת בחדרו, כשהוא שקוע בהרהורים, בניסיון להבין ולנתח את מה ששמעו אוזניו, ובהתאם לכך לנסות ולתכנן את צעדיו.

"אחרי ימים אחדים של מחשבה, הודיע אלנבי למפקדי החטיבות השונות, שכל אחד ואחד מהם חייב להגיש לו בתוך כך וכך ימים, כמה עשרות שבויים טורקיים. הוא רוצה שבויים חיים שאינם פצועים בפצעים קשים.

"מכלאה גדולה הוקמה במחנה, ובתוך ימים אחדים היא התמלאה במאות שבויים, עד שכבר היו בה כאלף שבויים טורקיים שנתפסו בעמל רב, וכדי לתפוס אותם שילמו כמה אלפי חיילים בריטיים בחייהם, כשנהרגו בקרבות.

"הגנרל הבריטי הורה לחלק לשבויים קש ותבן, כדי שיוכלו לישון עליו בלילה ולהתכסות בו מפני הצינה. הוא דאג שלא יחסרו להם מים לשתייה, וגם לחם ניתן להם בשפע. מדי פעם אף חולק להם תבשיל מהביל, והשומרים הבריטיים קיבלו הוראה להתייחס לשבויים הטורקיים באופן מכבד, לדאוג לכל צרכיהם, לשלוח רופא לכל שבויה הסובל מפציעה או ממחלה כלשהי, ולוודא שהשבויים נחים היטב ונהנים מכל רגע בשבי...

"כך נמשך הדבר במשך חודשיים, כשלכל אורך התקופה, נמשכים הקרבות ומתנהלים בעצלתיים, כל צד מחזיק בעמדות שלו ואין תזוזה לשום כיוון. חיילים ממשכים להיהרג בקרבות, אבל אלנבי שומר על קור רוח, הוא מסתכל על התמונה הגדולה, ופחות מתעניין במה שקורה עכשיו.

"כעבור חודשיים תמימים, שבהם זכו השבויים הטורקיים לפינוק של ממש, במונחים צבאיים של אותה העת, הורה אלנבי לשחרר אותם לחופשי...

"הקצינים ששירתו תחתיו נדהמו מהוראתו. 'לשחרר אותם?', הם שאלו בתימהון, 'מה פתאום? שכחת כמה חיילים הקרבנו במערכה רק כדי לתפוס את השבויים הללו? מלכתחילה לא הבנו למה אתה צריך כל כך הרבה שבויים, ועכשיו אנחנו מתפלאים עוד יותר! לשם מה אתה רוצה לשחרר אותם ללא שום תמורה? נהוג לעשות עסקה לחילופי שבויים בכזה מקרה, לא משחררים שבויים סתם כך בלי לקבל שום דבר כנגדם.'

"אבל הגנרל הבריטי לא נרתע. הוא הבהיר כי מדובר בפקודה מוחלטת וסופית, והם כפקודיו חייבים לבצע אותה."

מתקפה משולבת וכיבוש מהיר

"השבויים הטורקים יצאו אל החופש", ממשיך אבי מורי שליט"א את הסיפור ההיסטורי, "הם חזרו כל אחד לבסיוסו, כדי להילחם למחרת שוב בבריטים, שרק הרגע שחררו אותם מרצונם החופשי, בלי שמישהו ביקש זאת מהם...

"במקביל הורה אלנבי לפקודיו להכין מכלאות ענק, שבהם יוכלו לכלוא רבבות שבויים. הם כבר כמעט התקוממו נגד הדרישה המוזרה, אבל הבינו שאין להם ברירה, וכמו כל חייל גם הם מחויבים לשמוע למפקד שלהם ולמלא אחר פקודותיו.

ולאלפני דעת, אודות הנקודות הרבות שאפשר להסיק ממנו, ולקחת לחיי היומיום ולעבודת ה':

אפשר ללמוד מהסיפור הזה, שכשאנו רוצים להתגבר על יריב כלשהו - אנחנו צריכים ללמוד מה הגורם המניע אותו, על מה מבוססת המוטיבציה שלו, ולנסות לפתור את הבעיה מהשורש.

מעשה זה גם מלמד אותנו, שכשאדם נמצא במצוקה ומרגיש שחיי תלויים לו מנגד, הוא מסוגל לעשות כל מעשה כדי להציל את עצמו, וכל עוד נותרה בו תקווה קטנטנה - הוא לא יניח את חרבו מידו וימשיך להילחם בכל כוחו, עד טיפת דמו האחרונה.

אפשר ללמוד ממנו גם את הצורך לסמוך על המפקד, על האיש שנמצא מלמעלה, ורואה את מה שאנחנו - האנשים הקטנים - לא רואים. אם המפקד הגדול והדגול הורה לנהוג כך, צריכים חייליו להבין שיש לו סיבה טובה לעשות זאת, ועליהם מוטלת החובה לציית לו בעיניים עצומות. רק כך הצליחו עמים לנצח במלחמות.

יש עוד מסקנות רבות מאוד שאפשר להסיק מסיפורו של אלנבי, אבל איך באמת מתרץ סיפור זה את השאלה שבה פתחנו את המאמר? כיצד הוא מסביר לנו מדוע ישמע'ה את צעקתו של הלווה שאין לו שמלה לשכב בה לאחר בוא השמש?

התשובה טמונה, כמובן, בגודל כוחה של תפילה המגיעה מעמקי הלב. כשהתפילה היא תפילה של אדם שנמצא במצוקה נוראה, כשהוא חסר אונים, הוא מרגיש שדוחקים אותו אל הקיר, לא נותנים לו אפילו אפשרות לישון כראוי בלילה, לוקחים את האוויר לנשימה - הוא עלול לשאת תפילה: "והיה כי יצעק אלי".

כשאדם במצב כזה, שהוא מרגיש שאין לו ברירה, מתגלים אצלו כוחות אדירים, ובכוחו להתגבר על הקושי, לפעמים רק בגלל שהוא הגיע ללחץ אדיר שכזה. כשאדם נושא תפילה מתוך מצב כזה של לחץ עצום, כשמצמידים אותו לפינה ומשאירים אותו בלי כלום - אין לו שום תקווה אחרת לבד מהתפילה. תפילה כזאת, שהיא התקווה האחרונה של האדם, הרי היא תפילה אדירה, עוצמתית, היא יוצאת מעמקי העמקים של תחתית הלב, וממנה עולה ובוקעת את כל המחיצות, פורצת את כל השערים, וחותרת לעצמה חתירה מתחת לכסא הכבוד.

"והיה כי יצעק אלי" - כשאדם זועק אל הקב"ה מכזה מקום נמוך, בכזאת הרגשת שפלות, מתוך כזאת תחושה של חוסר אונים, כשאדם נותן כזאת שאגה אדירה, הקב"ה מבטיח לנו: "ושמעתי! כי חנון אני!". אפילו אם הוא לא צודק! כי "אלוקים יבקש את נרדף".

ואם כה חזקה היא תפילה מהלב, אפילו שהיא נישאת שלא בצדק, הרי מידה טובה מרובה... כמה גדול כוחה של תפילה שבאה בדרישה צודקת! עד כמה גדול כוחה של תפילת אב או אם על בניהם, שיצליחו בתורה וביראת שמים! איזו השפעה עצומה יכולה להיות לתפילה שתגיע עד כסא הכבוד בתחינה לרפא ילד חולה ל"ע ממחלתו! ואם את המתים יכול הקב"ה להחיות, הלא את החיים אשר עודם עמנו עלי אדמות - בוודאי יכולים אנו להציל בכוחה של תפילה אמיתית אחת, הנשאת מעמקי הלב ופורצת לה דרך עד כסא הכבוד.

"עברו שבועיים נוספים, והפעם הורה אלנבי לצאת למתקפה כוללת ומתוכננת היטב. הוא הורה לחלק מהיחידות לאגף את הטורקים מימין, והיחידות האחרות יעשו זאת משמאל. הוא שילח את חיל הפרשים ואחריו את חיל הרגלים, העמיד גדוד של קשתים וגדוד של רובאים, ובעודו מנצח על המלאכה ומוודא שכל הגדודים מוכנים לשביעות רצונו, שרק במשורקית לאות כי הגיע הזמן ואפשר לצאת לקרב.

"החיילים הבריטיים נתקלו בתחילה בהתנגדות טורקית עזה. הטורקים נחלמו היטב, כפי שעשו עד כה, אבל ככל שהלך הקרב והתחמם, הבחינו הבריטים כי משהו השתנה בהלך הרוח של הטורקים.

"אותם חיילים עזי נפש, שעד לא מזמן היו מוכנים למות בשדה הקרב, ובלבד שלא להיכנע, התנהגו עכשיו אחרת. הפעם הם לא נאבקו בכזאת עוצמה. כל חייל עשה את החשבון הפרטי שלו, וכשראה שהוא נקלע למצב של סכנה יתירה, הוא פשוט הניח את נשקו על הקרקע והרים את ידיו לאות כניעה.

"בסופו של אותו קרב, הושגה הכרעה. הטורקים הובסו ונסוגו, ומאז הצליח אלנבי להתגבר עליהם ללא כל קושי, עד כדי כך שכשהגיע להילחם על ירושלים - הוא כבר לא היה צריך להילחם בכלל. הטורקים נסו על נפשם ונמלטו מהעיר כל עוד רוחם בם, כשהם משאירים את שעריה פתוחים לרווחה לקראת המצביא הטורקי הדגול.

"באחור ניכר הבינו המפקדים ששירתו תחת אלנבי, את האסטרטגיה שהובילה אותו לניצחון. הוא הבין שהטורקים נלחמים רק בגלל הפחד האדיר שלהם מפני האנגלים. הם חשבו שהבריטים מתנהגים כמו הטורקים עצמם, ושכל שבוי הנופל בידיה של בריטניה הגדולה, אחת דתו להמית במוות אכזרי.

"כשהמצביא הבריטי שחרר אלף שבויים שזכו ליחס נפלא בשבי, הם התפזרו בכל היחידות הצבאיות, כל אחד מהם הפך ללא ידיעתו לתעמולן בשירות הצבא הבריטי. חבריו שאלו אותו איך היה בשבי הבריטי, והוא השיב שהוא נהנה מכל רגע.

"במקום שיעירו אותו בבוקר השכם, ויעמידו אותו במסדר בעל כרחו, ולאחר מכן ישלחו אותו לאימונים מפרכים, או גרוע מכך לשדה הקרב - הבריטים נתנו לו לאכול, לשותות, לשחק שש-בש, לפטפט ולנוח כאוות נפשו... 'אם הייתי יכול', סיפר כל חייל כזה לחבריו הטורקים, 'הייתי נשאר בשבי הבריטי כמה שבועות נוספים!'.
המסר הזה חלחל פנימה בליבותיהם של החיילים הטורקים, הם איבדו את המוטיבציה העיקרית שלהם להילחם. הם לא נלחמו בגלל נאמנות או אהבה לארצם ולמולדתם, הם נלחמו בגלל החשש לחייהם. ברגע שהחשש הזה הוסר - כל המוטיבציה שלהם נעלמה כלא היתה".

הזעקה האחרונה שבוקעת רקיעים

את הסיפור הזה היה אבי מורי מספר לי לפרקים, כדי ללמדני בינה

תם ונשלם שבח לקל בורא עולם, דרשו משלים את מהפכת לימוד ההלכה במשנה ברורה בבשורה היסטורית לארון הספרים ההלכתי:

יצירת מופת חדשה על מדף הספרים: 'ספר המפתח' על ששת כרכי המשנה ברורה

700 עמודים, 6,000 ערכים, 30,000 ערכי משנה, אינדקס מורחב • לגלות את כל אוצרות המשנה ברורה: כולל הפניות להלכות שהביא המשנה ברורה בשער הציון, ביאור הלכה, ובנידונים בהקשרים אחרים בכל ששת חלקיו והביאורים ומוספים שבמהדורת דרשו

שיקל על מציאת הלכות מסוימות בים המשנה ברורה האדיר גבר והלך.

ונביא את מה שהובא בהקדמה למפתח, דברי מרן הגאון ר' יצחק הוטנר זצ"ל שדבריו מעודדים מאד ליצירה זו: "על ידי השחרור מהטירדה של החיפוש... נעשים כלי המחשבה והעיון לנכסים בני חורין, להתפנות לעבודת עמלה של תורה בעיון במקורות ובגופם של דברים". וכן דברי קודש ממרן הגרא"ז

מלצר זצ"ל בהסכמה לספר מסוג זה: "ורב מאד התועלת היוצא מחיבור זה לתופשי התורה, כאשר ייקל עליהם למצוא איזה מבוקש, ולא יאבדו זמנם בחיפוש".

ב. ב"ה תכנית הדף היומי בהלכה מקיפה היום רבבות בכל העולם הלומדים כל יום עמוד במשנ"ב עם עמוד הביאורים של דרשו, מה שנתן לנו במשך השנים שעברו מאז הוצאת הסט המושלם, ביקורת של אלפי אלפי לומדים ובעקבות זה תיקון טעויות כתיב וכדו', מה שהביא את המשנ"ב במהדורה האחרונה שיצאה בתשע"ז להיות יותר מושלמת ונקיה מסיגים וטעויות. ובעקבות כך ההמתנה היתה משתלמת וממילא יצירת המפתח יותר מדוקדקת ומושלמת.

ההצלחה הגדולה של ספר המפתח הרואה אור עולם היא בשל העמל הרב שהושקע ב2 המרכיבים המביאים להצלחה של מפתח: א. ניסוח קצר קליל ותמציתי, למצוא את המשפט הקצר והתכליתי שכולל בתוכו את משמעות הערך הנצרך, ואכן בהשקעה רבה מאד על ידי כל צוות העורכים בדיונים אין סופיים כמעט בכל ערך, בחנו שוב ושוב כיצד לכותבו כיצד לתמצתו מבלי לגרוע בהבנת הנקרא. ב. שימוש בלשון בני אדם המצוי בכל ערך וערך, כי המחפש במפתח את הערך הרצוי לו, מחפש

למעלה מעשור מאז החלו לצאת לאור עולם כרכי המשנה ברורה מהדורת דרשו, שבסיעתא דשמיא עצומה, כבשו את ארון הספרים היהודי, וב"ה קבעו לעצמם מקום בבתי הלומדים, בבתי הכנסת ובלב רבבות לומדי ההלכה הוגיה ושומריה, ועתה זוכה העם היהודי לבשורה היסטורית ומשמחת לבבות.

ארגון דרשו משלים את מהפכת לימוד ההלכה, המשנה ברורה, קביעות לימוד הדף היומי בהלכה, ואלפי שיעורים במשנה ברורה דבר יום ביומו בכל רחבי תבל. הנה בסיעתא דשמיא מרובה נתקבע לימוד הדף היומי בהלכה בכל תפוצות ישראל, רבבות הוגים במשנה ברורה דבר יום ביומו, ונשמרים מכל חטא ועוון שלעיתים נעשים מחוסר ידיעה או בהירות בקנין ההלכה.

ועתה, בהשלמה היסטורית לחיזוק ההלכה בכלל ישראל, ספר המפתח על משנה ברורה מהדורת דרשו - מופיע לאור עולם, בו לראשונה נעשתה מלאכת איסוף וציונים של רבבות נדונים ופסקי הלכה מספרו של הכהן הגדול פוסק אחרון לבית ישראל, מדבריו במשנה ברורה ביאור הלכה בשער הציון, ופסקי גדולי הפוסקים ושאר ההוספות המובאים בביאורים ומוספים שבמהדורת דרשו.

אין לתאר גדול המלאכה והטרחה הרבה שהושקעה ביצירה אגדית זו! אבל הזרז שעמד בפני התלמידי חכמים עורכי המפתח היה, ביודעם גודל היצירה, הבשורה העצומה שבכנפיה לחיזוק קביעות לימוד ההלכה בספר המשנ"ב, והידיעה על הציפיה והתשוקה האדירה בקרב יראי ה' וחושבי שמו היושבים בד' אמות של הלכה, לראות את חזון היצירה מוגמר, וב"ה בסיעתא דשמיא עצומה זכינו וזה היום עשה ה' יגילו וירננו כל ההולכים בדרך ההלכה המוסרה.

מיד בסיום השלמת המלאכה הגדולה להוצאת לאור של ששת חלקי המשנ"ב, היה ביקוש גדול מצד רבים מהלומדים להוציא מפתח שיקל על חיפוש ההלכות הרבות במשנ"ב ובפרט אחר שהתווספו רבבות פסקי הלכות מגדולי הפוסקים בצמוד לדברי המשנ"ב בכל ההלכות המעשיות בביאורים ומוספים של דרשו. ביקוש זה גבר והל במהלך השנים שעברו מאז, ככל שבס"ד עצומה ממש, מהדורת דרשו תפסה נחלה כמעט בכל בית יהודי ובכל בית כנסת, אזי הצורך הגדול לעשות מפתח

Dirshu
דרשו'ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יזמא טבא לר-בנן ספר המפתח למשנ"ב

לגלות את כל אוצרות
'המשנה ברורה'
והביאורים ומוספים
שבמהדורת 'דרשו'

כולל הפניות להלכות שהביא
'המשנה ברורה' בשער הציון,
ביאור הלכה, ובנידונים
בהקשרים אחרים בכל
ששת חלקיו

א

אינדקס מורחב

30,000

ערכי 'משנה ברורה'

6,000

ערכים

700

עמודים

עכשיו בחניות הספרים • 'דרשו' 02-5609000 • להשיג במחיר מבצע במוקדי המבחן

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

המבצע הגדול

לרגל ההוצאה לאור של ספר 'המפתח'

מבצע ענק של 'דרשו' וארגון 'אחינו' תורמים לפעילות
הקירוב של ארגון 'אחינו' וזוכים במתנות מ'דרשו'
וזוכים בספרים שכבשו את העולם היהודי

תרום 28 ש"ח לחודש
למשך 16 חודשים
סך כל התרומה 448 ש"ח

וקבל מיידית

סט 'משנה ברורה'
סט 'לקראת שבת'
סט 'דרש דוד'
חמישה חומשי תורה
וספר המפתח על משנ"ב

* משנ"ב - 6 כרכים, 'לקראת שבת' - 5 כרכים,
'דרש דוד' - על התורה 3 כרכים, חמישה חומשי
תורה בכרך אחד, חדש! ספר המפתח על המשנ"ב

תרום 24 ש"ח לחודש
למשך 16 חודשים
סך כל התרומה 384 ש"ח

וקבל מיידית

סט 'משנה ברורה'
סט 'לקראת שבת'
ספר 'דרש דוד'
וספר המפתח על
המשנ"ב - חדש!

* סט 'משנה ברורה' - 6 כרכים,
'לקראת שבת' - 5 כרכים,
'דרש דוד' - על פסח / מסכת אבות,
חדש! ספר המפתח על המשנ"ב

תרום 23 ש"ח לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 276 ש"ח

וקבל מיידית

סט 'משנה ברורה'
של 'דרשו'
* 6 כרכים
וספר המפתח על
המשנ"ב - חדש!

תרום 20 ש"ח לחודש
למשך 10 חודשים
סך כל התרומה 200 ש"ח

וקבל מיידית

סט 'לקראת שבת'
וספר המפתח על
המשנ"ב - חדש!

* 'לקראת שבת' סט הספרים שנקרא
בשקיקה בכל העולם היהודי, 5 כרכים
עם אלפי סיפורים מרתקיים לפרשת
השבוע מלוקטים מהמבחר של
עלוני 'לקראת שבת' של 'דרשו'
חדש! ספר המפתח על המשנ"ב

המבצע לזמן מוגבל 02-5609000

דודי, מרן הגאון רבי נסים קרליץ זי"ע א סיפר, כי בצעירותו הלך פעם לחלות את פניו של מרן הגאון מטשעבין זצ"ל, והושיט לו את ידו לשלום וברכה. אולם הגאון מטשעבין נמנע מלהחזיר לו יד, ונימק: "היות ואינני בקו הבריאות, והרופא טוען שאני עלול להדביק את סובבי בנגיעה, ויותר יש לאדם להיזהר שלא יזיק משלא יוזק"

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"כָּל אֱלֵמֶנָה וְיָתוֹם לֹא תַעֲנֹן" (שמות כ"ב, כ"א)

וברש"י: הוא הדין לכל אדם, אלא שדיבר הכתוב בהווה וכו'

ככל שאדם יותר גדול בתורה, ככל שהוא יותר מרומם מהבלי הזמן ופרוש מענייני עולם הזה, כך הוא אמור להיות זהיר יותר ב'בין אדם לחברו', מהודר יותר בבחינה של "פניהם איש אל אחיו". את שלימות המידות המופלאה הזאת ראינו אצל גדולי ישראל. כל מי שזכה להסתופף קצת בצילם של חכמי התורה, יכול היה להבחין בזהירותם הגדולה ברגשות הזולת, והיאך מקפידים שלא לגרום כל צער ועגמת נפש לשום יהודי.

מעשה מופלא מספר על מרן ה'חזון איש' זצ"ל, המורה על רגישותו הרבה והנהגתו היוצאת מן הכלל עם אישה עגומה ושבורת לב: ביום מן הימים, בעת שהלך ה'חזון איש' את הליכתו היומית בקצה העיר לצרך בריאותו, הופיעה לקראתו אישה מרת נפש ומסרה לו דמי פדיון כדי שיתפלל בעדה. היא הושיטה לו עשרה שילגים, מטבע חשוב באותם ימים, והוא לקחם ממנה. כשעמדה ללכת, אף הוסיף לברכה בטוב לב ובמילים מרנינות, עד שהיה ניכר שנגרמת לה קורת רוח ושמחת נפש.

התלמיד שליווה אותו בהליכתו, וידע עד כמה נזהר רבו לא להזדקק למתנות בשר ודם, השתומם על המראה. ה'חזון איש', שכנראה הרגיש בהרהוריו, הסביר לו את פישרו: "גם אני מצווה לגמול חסדים! זה החסד שיכולתי לעשות במקרה זה, לעבור על הנהגתי הקבועה כדי לגמול חסד עם נפש מישראל..."

זהירותו של הגאון הצדיק רבי דוד יונגרייז זצ"ל, ראב"ד ה'עדה החרדית', ורגישותו הרבה לכבודם של הבריות, היתה לאות ולמופת. סיפור אחד מני רבים המעידים על כך, שמעתי מדודי, הגאון רבי ישראל אהרן קופשיץ שליט"א, מראשי ישיבת 'תורה אור':

רבי דוד קבע את מקום תפילתו בבית הכנסת שבשכונת בתי אונגרין בירושלים. לאחר התפילה היו המתפללים עוברים על פניו של רבי דוד, כדי לאחל לו 'א גוטען שבת'.

שבת אחת, לאחר שסיימו כל המתפללים לעבור על פניו, צעד רבי דוד בצעדים זריזים אל מחוץ לבית הכנסת, התקדם אל עבר אחד הבתים בפאתי השכונה, ונקש בעדינות על הדלת. בני המשפחה

שפתחו, נדהמו לגלות את רב בית הכנסת, ראב"ד ירושלים, עומד בפתח ביתם.

רבי דוד הסביר בענווה ובפשטות: "הנה כעת עברו המתפללים לאחל לי 'א גוטען שבת', אחד הילדים בשכונה, כמדומה שהוא בן משפחתכם, עבר גם הוא, אך בדיוק באותו רגע עיכבני אחד המתפללים בשאלה הלכתית, ומחמת כן לא השבתי לו כהוגן על איחוליו, באתי, אפוא, לכאן כדי להשיב לו 'א גוטען שבת'..."

סיפור נוסף, מפעמים במיוחד, על רבי דוד יונגרייז, המלמד על זהירותו ושלמותו בענייני בין אדם לחברו, שמעתי מהרה"ג רבי יצחק דוד ברנשטיין שליט"א, מיקירי ירושלים, שהיה נוכח שם בשעת מעשה והותיר בו רושם בלתי נשכח:

ביום מן הימים, כאשר חזר הרב ברנשטיין מתפילת שחרית לאחר הנץ החמה, ראה את הרב יונגרייז לעת זקנותו בשנותיו המאוחרות, יוצא מבית הכנסת בו התפלל, ולאחר צעדים ספורים מתכופף ומביט הבטה חודרת על רציפת המדרכה. היה נראה כי אבד לו משהו והוא מנסה לאתר.

נחרד הרב ברנשטיין והציע להרב יונגרייז ביראת הכבוד: "זקן אתם ואינו לפי כבודכם, אולי אני אתכופף עבורכם לחפש מה שאבד לכם", וכך הפציר בו שוב ושוב שיואל לומר לו מה הוא מחפש, כדי שיוכל לסייע לו בחיפושיו. אך לשווא, רבי דוד הניף את ידו בביטול: "במילא לא תעזרו לי בחיפושים..."

כאשר חזר הרב ברנשטיין מתפילת שחרית לאחר הנץ החמה, ראה את הרב יונגרייז לעת זקנותו בשנותיו המאוחרות, יוצא מבית הכנסת בו התפלל, ולאחר צעדים ספורים מתכופף ומביט הבטה חודרת על ריצפת המדרכה. היה נראה כי אבד לו משהו והוא מנסה לאתרו

הביקור, ובלבד שלא תהיה חלילה חלישות הדעת, או יחוש מאן דהוא פגוע מכך שאינו מבין על מה מדברים. כמה רגישות לזולת מונחת כאן!

דודי, מרן הגאב"ד הגאון רבי **נסים קרליץ** זיע"א סיפר, כי בצעירותו הלך פעם לחלות את פניו של מרן שר התורה, הגאון רבי **דוב בעריש וידנפלד מטשעבין** זצ"ל, והושיט לו את ידו לשלום וברכה. אולם הגאון מטשעבין נמנע מלהחזיר לו יד, ורק הנהן בראשו... ומיד נימק: "אמנם אני רוצה להשיב לכם יד, אך היות ואיני בקו הבריאות, והרופא טוען שאני עלול להדביק את סובבי בנגיעה, אני מוכרח להודיע על כך מראש, כי יותר יש לאדם להיזהר בעצמו שלא יזיק משלא יזיק".

רבי נסים התפעל עד מאוד מתשובתו של הגאון מטשעבין, וציין לשבח את מידת הנקיזת וההגינות שישנה בהנהגה זו!

מפליא להיווכח כמה נאות דרכיהם וכמה מתוקנים מעשיהם של צדיקים!

קומתו התורנית של התלמיד חכם ושלמותו בתיקון המידות, משתלבים זה בזה וכרוכים זה בזה. כדי לבוא לשלימות בתורה מוכרחים להיות יפי מידות, וזהירים קלה כבחמורה בכבוד הזולת. כן הוא להיפך, כדי להיות שלמים במידות טובות, מוכרח התלמיד חכם לגזור את כל חינוכו האנושי מדיני וחוקי התורה הקדושה, שהיא זו שתעצב את אישיותו ותרסן את הנהגתו.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

לאחר הפצרות חוזרות ונשנות נענה הרב יונגרייז: "אם אכן תבטיח לי שתסייע לי, אגלה לך מה ארע כאן". כשהבטיח בלי נדר לסייע בחפזים, סיפר לו הרב יונגרייז כך:

"בדרכי לבית הכנסת נתקלתי באבן, ותוך כדי הליכה הזזתי אותה מעט ברגלי לכוון אחר. כעבור רגע התעוררתי לחשוב, כי היות והזזתי את האבן ממקומה, יתכן וזכיתי בה, כדן בור המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה, (ראה סוגיא ערוכה במסכת בבא קמא ו, א אודות זה). וכעת, חוששני כי אם חלילה יתקל בה מישהו ויזקק על ידה, אני אחיה חייב בנזקיה מדין בור. לכך אני טורח כעת לחפש כאן את האבן ולהזיזה לצד הדרך, שלא אחיה חלילה בכלל מניח תקלה ברשות הרבים..."

ואכן, לאחר דקות ארוכות של חיפושים נמצאה האבן... אמר לי איש שיחי: "בתחילה הייתי סבור שהאבן המדוברת שנתקל בה הרב יונגרייז, היא אבן משמעותית שבכוחה להזיק, אך האבן היתה כה קטנה עד שבקושי ניכרה לעין, ובודאי שסיכוייה להזיק היו מעטים ביותר. אולם אף על פי כן ברוב זהירותו הרבה בענייני בין אדם לחברו חשש רבי דוד גם ממנה".

כעין זה, שמעתי מדודי, הגאון רבי **ישראל אהרן קופשיץ** שליט"א, מראשי ישיבת 'תורה אור', שזכה פעם להתלוות אל מרן ה'חזון איש' זצ"ל לטיולו היומי. באמצע הדרך היתה מונחת על הארץ קליפת בננה. אחד מן המלווים הזיזה ברגלו הצידה כדי שה'חזון איש' לא ייתקל בה.

אולם ה'חזון-איש' שהבחין בזה, הורה לו להרים את הקליפה ולזרוק אותה בפח האשפה הסמוך. הוא נימק שמאחר והזיזה ברגלו יתכן וזכה בה, וכעת הרי היא שלו, וכאשר מאוחר יותר יתקל בה מישהו, יתחייב בנזקיה מדין 'בור'.

שמעתי ממגיד המישרים, הגאון **הצדיק רבי יצחק קולדצקי** שליט"א, חתנו של מרן שר התורה הגר"ח **קניבסקי** שליט"א, כי פעם נכח יחד עם סבו מרן ה'סטייפלער' זצ"ל כאשר הגיע לבקור נימוסין בבית אחד הנכדים.

בעת הביקור ישב שם אדם זר שלא מבני המשפחה, והסטייפלער, שלא כדרכו, שתק כל הביקור מבלי לדבר אף לא מילה אחת של דברי תורה. מאוחר יותר הסביר, כי חשש שהאדם הזר שישב שם אינו תלמיד חכם, לכן לא רצה לדבר בפניו דברי תורה שלא לביישו. "הוא יחוש שכולם יודעים ללמוד חוץ ממנו".

מעשה זה נורא הוא למתבונן בו! הרי ידוע ומפורסם לכל, עד כמה כל רגע היה מחושב ומנוצל אצלו עד קצה היכולת ממש, לשקידת התורה ועבודת השם, ואילו כאן העדיף לשתוק במשך כל עת

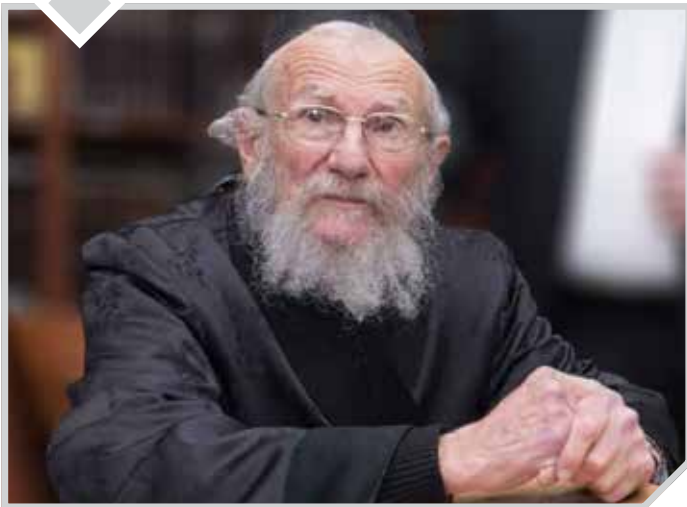
077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

דברי תורתם וסיפורים על גדולי עולם שיום פטירתם חל השבוע

"נסעתי פעם באוטובוס עם משפחתי ולא היה מספיק כסף ב'רב קו' של הילדים. כשהנהג הבחין בכך הוא הטעין בעצמו את ה'רב קו' ושילם עבור הילדים. "מדוע אתה עושה כך...?" - שאלתי אותו, "אני מרמת השרון וקשור לרב אדלשטיין" - ענה בפשטות..."

הרב ישראל ליוש

ביום כ"ז בשבט חל היא"צ של הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, רבה של 'רמת השרון'.

רבי יעקב נולד בשנת תרפ"ד בעיירה 'שומיאץ', לאביו רב העיר הגאון רבי צבי יהודה אדלשטיין זצ"ל ואמו מרת 'מרים' בת הגאון רבי מרדכי שלמה מובשוביץ זצ"ל, רבה של מלסטובקה. בילדותו למד תורה בסתר עם אביו, והאב רבי צבי יהודה אף סיכם עם בחור צעיר שלימים נודע כהגאון רבי זלמן לייב אסטולין זצ"ל שילמד עמו, ובתמורה לזאת לימדו רבי צבי יהודה תורה.

מחלה שלקתה בה אמו, יחד עם רדיפות הקומוניסטים אילצו את ההורים לשלוח אותו יחד עם אחיו הגדול יבלחט"א מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי גרשון שליט"א לדודתם ב'קלימוביץ', שם למדו תורה בסתר אצל הג"ר מרדכי אליהו שניאור, מתלמידי אביהם. בשנת תרצ"ד עלו משפחת אדלשטיין לארץ ישראל, בתחילה גרו בירושלים, ולאחר חצי שנת נדודים קבעו את מושבם ב'רמת השרון'. כלול תרנגולים שהוסב ל'דירה', ובארגזי תפוזים שהפכו לכיסאות, למדו האחים תורה בהתמדה נפלאה אצל אביהם, מסכתות שלמות עם רא"ש ורי"ף, רמב"ם והנושאי כלים.

בשנת תש"ב הלך ללמוד בישיבת 'לומז'ה' בפתח תקווה, שם הצטרף לחבורתו של הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל. כעבור שנה, כאשר אביהם נישא בשנית, ועול הבית הוסר ממנו, קרא לאחים לשוב ללמוד עמו בביתו.

בחורף תש"ד, כאשר הוקמה ישיבת פוניבז' הלכו ללמוד שם עפ"י בקשת ראש הישיבה הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, והיו בין ששת התלמידים הראשונים, מייסדי הישיבה. ובאותם ימים דבק מאוד במרן ה'חזון איש' זי"ע, ונמנה בין התלמידים שלמדו עמו מידי שבת. בשנת תשי"א בא בברית האירוסין עם בתו של ש"ב הגאון רבי מרדכי שמואל קרול זצ"ל, רבה של כפר חסידים, ובאותה שנה נפטר אביו ע"ה, ובעידודו של ה'חזון איש' ישב למלאות מקום אביו ברבנות 'רמת השרון', על אף היותו חתן צעיר, והאיר בגבורה, בתבונה ובנעימות את אור התורה לרמת השרון ולדרים עליה, במשך יותר משבעים שנה. בעצת ה'חזון איש' הקים את ישיבת השרון, והיא פעלה רבות ונצורות לקרב לב הצעירים לתורה. במשך השנים הקים עוד מוסדות

תורה כ"י"ס הרמב"ם לבנים ובנות לטובת רוחניותם של בני העיר. לאחר שנסגרה ישיבת השרון, שימש כמגיד שיעור וראש ישיבה במקומות תורה רבים, ישיבת 'כתר ישראל - רוז'ין', ישיבת 'אלכסנדר', ישיבת 'חוג חתם סופר', וישיבת 'תפארת משה' בבני ברק. לימים התמנה אף לרבה של שכונת 'נאות יוסף' בבני ברק, ואף ישב על מדין בבית דינו של הגאון רבי נסים קרליץ זצ"ל.

'ליבם של ישראל', כך כונה, ואכן בליבו הגדול דאג לכלל והתפלל על צרתם ועל מצוקתם של כל יחיד ויחיד, כאילו היו צרותיו שלו. בשנת תשע"ו פסק מלדבר, בעקבות טיפול שעבר בגרונו, ואז נתגלו כוחות גבורות נפשו ביתר שאת וביתר עוז. המשיך בסדר יומו, בלימוד תורה בהתמדה, בשמיעת צרות הזולת והשיב לשואלים תשובות בכתב.

כ"ז בשבט תשע"ז הלך לעולמו, ורבבות בני ישראל ששחרו לפתחו, לעצותיו וברכותיו נתייתמו. נטמן בחלקת המשפחה בבית העלמין ב'רמת השרון'.

"וְאֵלֶּה הַמְּשֻׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׁים לְפָנֶיהֶם" (שמות כ"א, א')

אומר היה הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל: התורה הקדימה מיד אחר מתן תורה מצוות שבין אדם לחבירו, דינים ומשפטים המצויים

בין בני אדם, ולא מצוות שבין אדם למקום, להורות לנו שקיום התורה תלוי בראש ובראשונה במידות טובות ובהנהגה ראויה עם בני האדם, וזולת זה לא ישווה מצוות שבין אדם למקום.

וראויים הדברים למי שאמרם, שהרי מידותיו וטוב ליבו האירו באור יקרות, ו'אהבת ישראל' שבערה בו, היתה נר לרגליו בכל הליכותיו, והיא קרנה והקרנה לכל המסתופפים בצילו...

בשנות בחרותו בשיבת פוניבז', ניגש אליו אחד מבחורי הישיבה וביקש ממנו שילמד איתו חברותא, "אני לומד עם בחור אחר צעיר תמורת תשלום סמלי" - אמר הבחור לרבי יעקב - "אני אתן לך פרוטות אלו, ותמורתן תלמד איתי חברותא..."

הם למדו יותר משנה, ובכל שבוע היה הבחור מעביר לרבי יעקב את המשכורת שקיבל מהורי הבחור הצעיר.

כשהסתיימה תקופת החברותא, מסר רבי יעקב לבחור מעטפה ובה כל הכסף שנתן לו במשך השנה כולה, הבחור היה המום, "הרי כך סיכמנו שאני משלם לך את משכורותי... נתתי את הכסף בלב שלם..."

"לא היה בכוונתי כלל לקחת ממך תשלום עבור הלימוד איתך" - הסביר לו רבי יעקב - "לקחתי ממך כל שבוע את הכסף רק כדי שרגיש בנוח ללמוד איתי, ולא תרגיש חלילה כאילו אני עושה לך טובה..."

יהודי בא לנחם במעונו של מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי גרשון אדלשטיין שליט"א, על פטירת אחיו רבי יעקב, וסיפר: "נסעתי פעם באוטובוס עם משפחתי ולא היה מספיק כסף ב'רב קו' של הילדים. כשהנהג הבחין בכך הוא הטעין בעצמו את ה'רב קו' ושילם עבור הילדים.

"מדוע אתה עושה כך...?" - שאלתי אותו, "אני מרמת השרון וקשור לרב אדלשטיין" - ענה בפשטות.

"הרב אדלשטיין הורה לך לנהוג כך?" - המשכתי לשאול בסקרנות, "לא" - ענה - "אבל מי שקשור עם הרב אדלשטיין כך נוהג..."

מרן רבינו הגרי"ג שליט"א התפעל מאוד מסיפור זה.

"כָּל אֱלֹמָנָה וְיָתוֹם לֹא תַעֲנוּן... כִּי אִם צַעֲקָ אֶלִּי שְׁמַע אֲשִׁמְעַ צַעֲקָתוֹ; וְחָרָה אַפִּי וְהִרְגָתִי אֹתָם..." (שמות כ"ב, כ"א-כ"ג)

הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל היה מספר על פסוק זה, על עשיר שהיה גר ב'ראדין', עירו של מרן ה'חפץ חיים' זי"ע, והוא השכיר דירה לאלמנה עניה.

עברה תקופה ובענייניה הרבה לא היה לאלמנה מאין לשלם את דמי השכירות. בעל הבית לחץ עליה מאוד ואמר לה שאם לא תשלם את דמי השכירות יהיה עליה לצאת מהבית...

כשראה שגם איום זה לא המציא לה כסף ועדיין לא שלימה, הוא

פירק את גג הבית, כדי לאלץ אותה לצאת מהבית. כששמע זאת מרן ה'חפץ חיים' הפטיר: "העשיר הזה מוכרח לבוא על עונשו..." עברו מספר שנים והעשיר לקה לפתע בצרעת, כל גופו התמלא פצעים משונים, והרופאים חששו לטפל בו. לאחר זמן מת מחולי זה, ובקושי מצאו מי שיטפל בקבורתו...

אז אמר ה'חפץ חיים': "כל אותם השנים הייתי בטוח שהאדם הזה לא ימות מיתה טבעית..."

ואם עסקנו בפסוק המצוה לשמוע צעקת האלמנה, הדל והיתום, אי אפשר שלא לספר על אגזיו הכריות תמיד של רבי יעקב, לשמוע צרות אחיו, להשתתף בצרתם, לייעץ להם, לעודדם ולנחמם.

כל ספור חייו, הם ספור אחד ארוך של 'שמוע אשמע צעקתו', וקשה לדוג ספור אחד מיני רבים, ובכל זאת בחרנו ספור אחד שמעיד על ליבו הענק של רבי יעקב, הלב של כלל ישראל...

פעם עלה על כיסא כדי להוריד יין להבדלה, לפתע נפל מהכסא. הוא לא יכול היה לזוז מרוב כאבים, וביקש מנכדו שירים אותו וישיב אותו על כסא, וכך לראשונה בחייו הבדיל בישיבה.

לאחר ההבדלה, ראה נכדו שהוא מתיישר, ושאל אותו האם לקרוא לאמבולנס, אך הוא סירב בכל תוקף, "הזמנתי אנשים, הם יחכו לי..." - הסביר את סירובו, וביקש שיקח אותו לסלון, שם הוא עתיד לקבל קהל...

היה זה מוצאי שבת חורפית, וכך הוא ישב כשהוא מיוסר וכאוב שלוש וחצי שעות וקיבל את כל האנשים שהוזמנו מראש. הוא שמע את מצוקתו של כל אחד ואחד בסבלנות הרגילה, כאילו לא אירע דבר, ואיש מהקהל לא שם לב שהרב מיוסר...

אחר שנגמר ה'קבלת קהל', לא לפני שבירר שאין עוד ממתנים, ביקש מנכדו שימהר להזמין אמבולנס, וכשהאמבולנס הגיע, ביקש להתעכב מעט, כי נזכר שהבטיח למאן דהוא לכתוב לו מכתב עוד הערב...

בירידה מהבית, הוא רעד מאוד, שאלתי אותו, מספר נכדו, אם קר לו, הוא ענה שלא קר לו אבל מאוד כואב לו, והכאבים בלתי נסבלים...

כשהגיע לבית חולים, התברר שנשבר לו האגן, ובהעדר תרופה, הוא שכב כמה חודשים ב'יסורים עזים, ואף כשכבר קם מהמיטה, היה זה כדי לעזור ליהודי.

הרופאים התפלאו מאוד מרצונו העז לקום ולעזור לאחרים, אך נכדו שהביא אותו לבית החולים אחר שעות של עזרה לזולת מתוך ייסורים מרים וקשים, ידע כי פעולתו הראשונה אחר שישתקם מעט, תהיה גם היא עבור הזולת.

"לֹא תִטֶּה מִשְׁפַּט אֲבִינֶךָ בְּרִיבּוֹ" (שמות כ"ג, ו')

ישרותו של הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל ביושבו על כס הדיין,

יום השבת לקדשו...'
והטעם שבחרו לעסוק בלוחות השניות ולא בראשונות, י"ל שהרי
הלוחות הראשונות נשתברו, ושניות עדיף.

הג"ר יעקב היה זועק את זעקת השבת בחוצות 'רמת השרון' בעוז
ובתעצומות, אך לא בקולות וברקים היו זעקותיו, לא בהפגנות
ומחאות, אלא ברוך ובנועם האופייניים לו. הוא היה צועד ברחובות
'רמת השרון', וכשהיה פוגש בעסק או חנות פתוחים בשבת, היה
אומר בנעימות אך בתקיפות: 'זכור את יום השבת לקדשו...!'
וממשיך בדרכו...

שבת אחת עבר ליד נגריה, ממנה בקעו קולות הניסור והמכשירים,
"שבת היום... מדוע הינך עובד בשבת...?" שאל רבי יעקב את הנגר,
והמשיך בדרכו

בחלון מספר ימים, הגיע הנגר לרבי יעקב כשידו חבושה, "כעבר
כמה דקות מאז שהרב העיר לי על עבודתי בשבת" - ספר הנגר -
"נחתכו לי שני אצבעות" במסור... למה הרב היה עדין איתי...?" -
זעק הנגר - "הרב היה צריך לתבוע ממני יותר..."

בספר 'ליבם של ישראל' מסופר על יהודי שאינו שומר תורה ומצוות
שהתבשר מפי הרופאים כי עקב מחלת הריאות החמורה שנגרמה
כתוצאה מעישון כבד, ימיו קצרים. "עד שבת הבאה כבר לא תהיה
בין החיים..." - פסקו לו הרופאים.

אשתו שהיתה יותר קרובה ומאמינה שכנעה אותו שיילך להתברך
מפי רבי יעקב אדלשטיין, "אם לא יועיל לא יזיק" - אמרה
כשנכנס אל הרב, שאל אותו: "האם אתה מעשן?", "ללא הפסקה"
- ענה היהודי החולה - "סיגריה אחר סיגריה, קופסה אחר קופסה"
"האם תבטיח לי שלא תעשן" - שאל אותו הרב, "אינני יכול" - ענה
- "אני מוכן למות עם הסיגריה, היא חלק ממני..."

"הצעה לי אליך" - אמר לו הרב בחמימות - "רק בשבת, תפסיק
לשען, שבת בלבד..." , ומשראה שהיהודי מסתפק ואף לזאת אינו
מסכים להתחייב, המשיך הרב ואמר: "הרי הרופאים פסקו את דינך
שעד שבת לא תחיה... אם כן מה אכפת לך להבטיח, אם תחיה
בשבת, אל תעשן לפחות שבת אחת..."
לאחר מחשבה, הסכים היהודי ותקע כף לרבי יעקב שלא יעשן
בשבת זו.

היהודי שב לבריאותו וחי מאז עוד שנים רבות...

פעם כאשר יצא מבית הכנסת ביום שבת קודש, עצרה לידו מכונית,
ונהגה היהודי שאל את הרב כיצד להגיע לכתובת מסוימת.
רבי יעקב לחץ את ידו בחמימות ואמר: "זה לא רחוק, וגם אני בדרך
לשם, אולי נלך ביחד ואראה לך את הדרך..."
הנהג הבין מיד את תוכחתו החכמה של רבי יעקב על ה'חילול שבת'

המשך בעמוד 31

ידועה וברורה ואינה צריכה לראיה ולעדות. על אף אופיו הטוב
והרחום, לא חת ולא זע מאיש, והיה פוסק לחובת החייב בלי חת
ומורא. אין מקום לחמלה ורחמים בדין תורה...
אלא שבנו הגאון רבי מרדכי שמואל שליט"א מספר שפעמים רבות
אחר דין תורה, היה אביו שולח מעטפה עם כסף לבעל דין שיצא
חייב בדין, והסביר: "על פי הלכה הוא חייב, אבל אני יודע שאין לו
מהיכן לשלם את מה שחייבתי אותו בדין..."

בפתח בית משפחת רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל עמד אדם גברתן
וכעוס כשסכין שלופה בידו, היה זה בעל אטליז שזה עתה הסיר
הרב את תעודת הכשרות מחנותו, כי לא הקפיד על כללי הכשרות
כנדרש, והקונים פסקו לפקוד את האטליז.
הרב לא היה באותה עת בבית, והילדים נסו בבהלה והתחבאו בחדרי
הבית. הרבנית רעדה אף היא והתקשרה למשרדי הרבנות להזהיר
את הרב שלא יבוא לבית, כל עוד הגברתן שם, אלא שהיא לא
הספיקה לתפוס את הרב והוא כבר יצא ממשרדי הרבנות.
כאשר הגיע לבית ופגש בבעל האטליז הזועם, מנופף לעברו בסכין,
לא חשש כלל, ופניו לא הראו כל אות לחרדה ופחד. הוא התקרב
אל עבר בעל האטליז כשהוא שליו ורגוע, ואמר לו בנעימות ובחיוך:
"אם תתנהל כמו שצריך, תוכל לקבל חזרה את תעודת הכשרות,
כרגע אין סיכוי..."

תפילת ערבית בליל יו"ט ראשון של פסח הסתיימה, והמתפללים
עוברים בסך לפני רבם האהוב ומתברכים בברכת המועד. אין ברכה
דומה לחברתה, כל אדם זוכה למילת עידוד או ברכה הנזקקים לו.
לפתע עובר אדם, שכנראה הרב הכיר בו שהוא מיסינר המנסה
להעביר יהודים על דתם, ושאהג נשמעה בהיכל בית הכנסת
להעביר גילולים מן הארץ... " - זעק הרב - "תלך מפה...!!! תוציאו
אותו מפה..."

מתפללי בית הכנסת נבהלו, מעולם לא ראו את רבם העדין והאציל
צועק ומתפרץ, אך כשמנסים להעביר יהודים על דעתם, אי אפשר
להישאר שלווים, כאן פורצת לה התקיפות במלוא עוזה.

"וְאֵתְנָהּ לָךְ אֶת לַחַת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה" (שמות כ"ד, י"ב)

בתפילת שחרית בשבת אנו אומרים 'ישמח משה במתנת חלקו...
כליל תפארת נתת לו... וכתבו בהם שמירת שבת...' מדוע נקטו לשון
'שמירה' שהיה בלוחות שניות, שאל הגאון רבי יעקב אדלשטיין
זצ"ל, ולא נקטו 'זכירה' כמו שהיה בלוחות הראשונות?
ויישב, שהרי 'כליל תפארת' היינו הקרני הוד שהיו על פני משה
ברדתו מן השמיים עם הלוחות, וזה הרי היה רק בלוחות השניות,
להכי שייך לשון 'שמירה' שזהו הנוסח בלוחות השניות: 'שמור את

סיפר הגאון רבי משולם דוד סולובייצ'יק זצ"ל, על האסיפה הדחופה שכינס אביו מרן הגרי"ז של כל שוחטי בריסק בביתו, ונכנס מרן ושתק ושתק ושתק... עד שהאסיפה התפזרה...

לא יאומן עד כמה הקפידה תורה על כבודן של בריות!

הרב בנימין בירנצוויג

"כִּי יִגְבַּהּ אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׁהָיָה וְיִטְבְּחוּ אוֹ מִכְרוּ חֲמִשָּׁה בָּקָר וְשָׁלֹם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֵאן תַּחַת הַשֶּׁה" (כא, לו)

דבר מופלא עד מאד מביא כאן רש"י בביאור פסוק זה, והוא מדברי המכילתא 'אמר רבי יוחנן, חס הקב"ה על כבודן של הבריות, שור שהולך על רגליו ולא נתבזה בו הגנב לנושאו על כתפיו, משלם חמשה, שה שהגנב נושאו על כתפיו, משלם ארבעה הואיל ונתבזה בו'.

לא יאומן עד כמה הקפידה תורה על כבודן של בריות! הפסוק הרי מדבר על גנב שנכנס לדיר של חברו לוקח איתו שה מרכיבו על כתפיו וגונבו, מעשה נפשע ובזוי! השכל הפשוט אומר, שאין להתחשב כלל באדם בזוי שכזה, שלא רק שעשה מעשה גניבה! אלא עשה את זה גם באופן הכי אלגנטי שיש, לוקחו על כתיפו כאילו הוא נכס שלו זה זמן וימים...

והנה התורה חסה על גנב זה, על מה?! על כך שהתבזה שהיה צריך לסחוב הטלה על כתפיו?! אין זה אלא שהתורה באה להאיר עינינו בחומר הענין של כבוד הבריות, שאם על גנב גס ונבזה, הגונב את ממון חברו ללא רגשי רחמים, אבל במעשהו הוא טרח טרחה שיש בזה בזיון, חייבים להתחשב בו ולהקל קצת מעליו את חומרת עונשו. על אחת כמה וכמה יש ללמוד מזה על האדם הישר, חברנו ורענו או כל אדם באשר הוא, כמה יש לנו להזהר בכבודו! כמה יש לטרוח שלא לבזותו! כמה עלינו לדאוג לפיסו בכל דברים אם התבייש או התבזה על ידינו.

זו היא תורתנו הקדושה, יורדת היא עד נימי הנפש הדקים של כל אדם, עד כמה קשה על האדם הבזיון הצער והבושה, שאף כשהוא עושה מעשה רע, גם כשהוא נכשל במעשה נפשע, אם התבייש או התבזה קצת במעשהו, זה כאב לו זה צרב לו, ויש להתחשב בו ולפייסו. וכל זה ללמדנו על חומרת ענין כבוד הזולת!!!

בשנת תרע"ד, ערכו רבני ארץ ישראל בראשות מרא דארעא דישראל רבי יוסף חיים זוננפלד, 'מסע תשובה' בכל המושבות החדשות שנוסדו אז בארץ, בכל מקום בו הגיעו, עשו להם כבוד גדול, והרבנים נשאו משאות של חיזוק והתעוררות לעורר לב העם. בערב של יום, הגיעו הרבנים לעיר יפו שם סיימו הם את 'מסע

התשובה', והם התכנסו בביתו של המרא דאתרא רבי אברהם יצחק קוק, לטקס סיום המסע. הרבנית טרחה עבור האורחים החשובים, והגישה בפניהם תה ועוגות להשיב נפשם, בנו של הרב זוננפלד, נישא מיד לאביו ולחש באוזנו: 'אבא, היום אתה בתענית יארצייט, תזהר שלא תשכח!!' והנה שמע זאת הרב זוננפלד, ומיד מיהר ללגום מהתה הרוחת כמה לגימות קטנות ולאחר מכן הניח הכוס מידו... בנו שהיה מופתע, חשב בתחילה שאולי אביו לא שמע טוב, אבל אביו רמז לו שזה בסדר, ותמיהתו גדלה עד מאד! כשנגמרה המסיבה, ויצא הרב זוננפלד מהבית עם בנו, אמר לו: 'בא ואסביר לך את אשר עשיתי, זכרתי כי אני שרוי בצום ותענית, אבל גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, והרב קוק והרבנית טרחו מאד במצוה זו בשביל האורחים, ואיך אוכל לפגוע בהם ולא לטעום ממה שהגישו לשלחן, ומכיון שחששתי שיפגעו מכך, לכן התרתי לעצמי ללגום מהתה בעיצומה של התענית, ולכן מיהרתי ללגום מהתה כשהוא רותח, כדי שלא תהיה לי הנאת החיך מהשתיה, וגם רק כמה לגימות שיהיה פחות מהשיעור....' העיקר שלא לפגוע ברגשות הזולת!!!

עוד מסופר על רבי יוסף חיים זוננפלד, שהגיע למושב פתח תקוה כדי לפקח על עניני התלמוד תורה שפתחו על טהרת הקודש במושב. בתום סיורו בתלמוד תורה, הזמינו אחד מנכבדי המקום לארוחת צהרים לכבודו. באמצע הסעודה נכנסה בעל הבית, נגשה לרבי יוסף חיים ושאלה בפיה: 'עשיתי עוף לסעודה, ורק אחרי הבישול נזכרתי ששכחתי להפריד את הלב לפני המליחה', מיד ענה הרב להיתר! אלא שמיד הוסיף ואמר לבעל הבית: 'שמנהגו מאז ומעולם, שלא לאכול מדבר שהתעוררה בו שאלה, ולכן הוא נמנע

המשך בעמוד 29

"אבל באותו שבריר של רגע עלתה בדעתו של הרבי שאלה קשה מאוד בענייני ממונות. הרי היהודי הזה לא תכנן לתת לו מעטפה. הוא רצה לתת לו כסף, ואגב הכסף תכנן להקנות לו גם את המעטפה. אם כן, הרי הוא, הרבי, לא קנה מידו את המעטפה הריקה ולכן הוא מחויב במצוות השבת אבידה להחזירה לידי היהודי"

סיפורי קודש ועובדות בענייני הפרשה מצדיקי הדורות האחרונים,

מפיו של מחבר סדרת הספרים 'בכתבי הקודש' הרב יעקב ויינר

יעקב א. לוסטיגמן

אכשר דרא, וזכינו בשנים האחרונות לפריחה גדולה מאוד של ספרי הליקוטים שמעשירים את ארון הספרים היהודי באוצרות מדע וחכמה, כשכל אחד מהם ייחודי בתחומו בליקוט ממאות ואלפי ספרים ישנים וגם חדשים, פנינים ועיונים העוסקים בנושא שבחר לעסוק בו וללקט אליו כל פיסת מידע הנוגעת לעניין. בין כל הליקוטים הללו שוכנים כבוד גם ספריו של הרב ר' יעקב ויינר, 'בכתבי הקודש', הכולל שלושה כרכים ובעז"ה גם הרביעי והחמישי כבר בדרך לראות אור. בספרים אלו מלקט הרב ויינר אינספור מאמרים סיפורי צדיקים ועובדות שונות, המופיעים בספרי החסידות, כשהוא מרכז אותם לפי נושאים: תורה, תפילה, תיקון המדות, שבת, יראת שמים, שמחה, אהבה ועוד ועוד.

אך מעבר לאותם סיפורים שבכתב המופיעים בכתביו, אשר כולם ללא יוצא מן הכלל יש להם מקור כתוב בספרים הקדושים, ושאותם הוא מביא כלשונם בלא כל שינוי והוספה, יש לו לרב ויינר סיפורים רבים באמתחתו אשר שמע מפי זקני החסידים ואשר לחלקם אין מקור כתוב כלשהו. הסיפורים הללו אינם נכללים בספרי 'בכתבי הקודש', אבל מי שיפגוש ברב ויינר יוכל לשאוב מהם מלוא חופניים ולהרוות צימאנו. פנינו לרב ויינר שגם היה חבר בצוות העריכה של פירוש 'ביאורים ומוספים' למשנה ברורה במהדורת 'דרשו', וביקשנו לדלות מעט מאותה באר עמוקה, ווארטים וסיפורים הנוגעים לענייני הפרשה, פרשת משפטים.

והנה טרם נקרא וכבר נענינו, ומאחר והיתה הבקשה סמוך ונראה ליום ההילולא ה-39 של אותו צדיק קדוש ונשגב, הרה"ק בעל ה'חלקת יהושע' מביאלא זיע"א, פתח את דבריו בעובדא מוחשית על דברי הפרשה. "הנושא המרכזי שבו עוסקת פרשת משפטים הוא דיני ממונות, שמירה והיזק, גניבה ומכירה, יחד עם זאת מייחדת התורה בפרשה שורה של דינים מיוחדים של התחשבות בזולת ושמירת כבודו, למרות היות האדם צודק בתביעותיו, "לא תהיה לו כנושה" "לא תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו" "עד בא השמש תשיבנו לו" לאמר, ששמירת כבוד הזולת נוהגת כמעט בכל המקרים, ודורשת פעמים לא מעטות יצירתיות וחשיבה מעמיקה. "ואכן ברור וידוע שצדיקי הדורות נזהרו בממון שאינו שלהם בזהירות

מופלגת, וכל נדנוד קטן של חשש גזל היה אצלם חמור מאוד ועשו מאמצים גדולים כדי להימנע מזה, אבל לפעמים מגיע החשש בעניין ממונות על חשבון חשש בעניינים אחרים של בין אדם לחבירו או בין אדם למקום, וצריך חכמה יתירה כדי להיחלץ מכל החששות מבלי לוותר ולהתפשר על אף אחד מהקצוות הסותרים לכאורה.

"וכך היה מעשה בכ"ק מרן בעל ה'חלקת יהושע' מביאלא, שנה אחת ביום חג הפורים, נכנס אליו אדם פשוט מהבעלי בתים התל אביבים, אנשים שעמלו קשה לפרנסתם, ויחד עם זאת לא ויתרו בשום מצב על סיום יום העבודה בשקידה על השיעור בגמרא, ונוסף על זאת היו חדורים באמונת חכמים טהורה, נכנס היהודי ומשלוח מנות בידו, ובתוכה תחב מעטפה, שבה אמור היה להיות גם כסף, שתעמוד לו הזכות להיות מתמכין דאורייתא.

היהודי הניח את הסלסלה בידיו של הרבי שמצדו קיבל את פניו בחום והרעיף על ראשו ברכות כמאמר 'ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם', ובעוד היהודי פוסע לאחוריו כדי לפנות מקום למישהו אחר שיבוא במקומו, הבחין הרבי בשבריר של שנייה כי המעטפה שהיתה תחובה בתוך סלסלת משלוח המנות, ריקה היתה, ולא היה בה כסף בכלל.

"על פניו מדובר בתקלה לא נעימה. הרבי אמור היה להתעלם כאילו לא שם לב, ובכך יסתים הנושא, וכי הרבי יפנה ליהודי ויזכיר לו ששכח לשים כסף במעטפה? כמוכן שלא, ולכן הסיפור היה אמור להסתיים כאן.

"שמעו נא, פתח הרב, אני איני כותב אות בספר תורה, כיון שרבים מן הכותבים המזדמנים אינם מומחים, ויכולים בלי משים לקלקל את צורת האותיות - מה שיותר עבודה קשה לסופר שיצטרך לתקן וסדר מחדש את האותיות, ואולי גם יפגום חלילה בהידור של ספר התורה..."

"לכן הצעתי היא, כדי שנוכל גם לזכות במצווה וגם להותיר את הספר ביופיו, שכל החפץ לכתוב אות ימנה את הסופר לכתוב בשליחותו אות, ושלוחו של אדם כמותו. כך נצא בהידור רב את כל המצוות."

"ואכן כיון שהוציא הרב מפיו שאינו כותב אות בספר תורה, שוב לא כתב הרב מטשעבין אות בשום כתיבת ספר תורה כל ימי חייו, כדי שלא לשנות מדיבורו באותו מעמד."

טוב לכל ולא עם כל

"הנה כי כן גם כאשר הזולת אינו פועל בדיוק לפי ההלכה הצרופה, צריכים אנו להיזהר בכבודו, ואף להידרש לערבות הדדית בעת הצורך, אך גם בדבר זה צריך חכמה ותבונה, לגשר בין העזרה, לבין הזהירות מטשטוש התחומין וההבדלים שבין אנשי התורה, שבשיגם ואורחות חייהם כפופים לרצון ה', לבין אלו החיים חיי הפקר חלילה, ואין עול התורה והקב"ה עליהם."

"ואספר בזה מעשה נפלא ורב לקח שסיפר דודי הגה"ח רבי שמשון לרנר שליט"א, שהיה מנאמני ביתו של מרן בעל ה'אמרי חיים' מוויזניץ, שפעם אחת נסע הרבי עם משמשיו בדרך בינעירונית, ולפתע צדה עינו אדם העומד בצד הדרך השוממת כמעט, לצד מכוניתו התקועה בשולי הכביש."

"הכרת פניו של האיש ענתה בו שהוא אינו שומר תורה ומצוות, אבל הרבי שמהיר מאד למחוז חפצו ושסדר יומו היה עמוס לעייפה, לא העלים עינו מצרתו של היהודי והורה לנהג שיעצור בצד הדרך כדי להושיט עזרה לאותו נהג במצוקה."

"נהגו של הרבי עצר ובמשך שעה ארוכה סייע לנהג השני לתקן את התקלה כדי שיוכל להמשיך בדרכו, ותוך כדי הדברים שוחח הרבי בחביבות רבה עם היהודי הלז, עד שסיימו והתקלה תוקנה על הצד היותר טוב."

המשיך הרבי בדרכו, והגבאי שידע עד כמה יקר זמנו של ה'אמרי חיים' וכמה הוא מחשיב כל רגע ורגע מזמנו, לא הצליח להתאפק ושאל את הרבי כיצד החליט להקדיש זמן רב כל כך לאדם רחוק מתורה ומצוות, ועוד שוחח עמו בחביבות כזאת גדולה וגלויה, והרי האיש ככל הנראה אינו שומר שבת רח"ל..."

השיב לו הרבי במתק לשונו, "א י"ד דארף זיין גוט צו יידער, אבער נישט גוט מיט יידער". בתרגום ללשון הקודש: יהודי צריך להיות טוב לכולם, אבל הוא לא צריך להיות טוב עם כולם. כלומר אפשר וגם צריך להיטיב עם הזולת ואפילו להיות נחמד אליו, אבל אם הוא אינו שומר תורה ומצוותיו, אם הוא אדם שדרכיו אינן ישרות, אין צורך להיות טוב איתו, כלומר לא צריכים להתחבר איתו, ואפילו אסור הדבר, ויש לשמור על הגבול הדק שבין דרך ארץ, עזרה והתנהגות אנושית, לבין חברות וידידות שמקרכת את הלבבות ועלולה להביא עימה גם נזקים רוחניים וקריירות בעבודת ה' חלילה וחלילה."

"אבל באותו שבריר של רגע עלתה בדעתו של הרבי שאלה קשה מאוד בענייני ממונות. הרי היהודי הזה לא תכנן לתת לו מעטפה. הוא רצה לתת לו כסף, ואגב הכסף תכנן להקנות לו גם את המעטפה. אם כן, הרי הוא, הרבי, לא קנה מידו את המעטפה הריקה ולכן הוא מחויב במצוות השבת אבידה להחזירה לידי היהודי."

"מצד שני, אם יאמר לאותו יהודי שהמעטפה ריקה, הרי הוא בעצם גורם לו לאי נעימות עצומה וגם מאלץ אותו לשלם כסף, שהרי הוא לא יוכל לעמוד בבושה הגדולה ובוודאי ימחר לשלשל לידי הרבי סכום כסף גדול. נוצרה אם כן בעיה, והרבי התלבט כיצד לפעול בעניין זה."

"את המעשה סיפר הרב אברהם מרדכי רובינשטיין ז"ל, מוכר הספרים הידוע מחנות 'היכל הספר' בבני ברק, שהיה נוכח באותו המעמד, וכך אמר: "עוד לפני שהיהודי הזה הספיק להרחיק לכת, סימן לי הרבי שאתקרב אליו, נתן לי המעטפה הריקה ואמר לי שארוץ אחריו ואגיד לו שהמעטפה נפלה מכיסו... כך בעצם תתקיים מצוות השבת האבידה, והיהודי לא ידע שמדובר באותה מעטפה שהוא שם לרבי במשלוח המנות. הוא בוודאי חשב שכשהוציא בבית מעטפה מהארון כדי להניח בתוכה כסף לרבי, כנראה בטעות הוציא שתי מעטפות ואחת בוודאי נתפסה בבגדיו או אולי הכניס אותה בלי משים לכיסו, ועכשיו נפלה המעטפה."

"ואכן היהודי לקח את המעטפה והלך לדרכו, בלי שהיה לו שמץ של מושג שמדובר באותה מעטפה שחשב שנתן לרבי עם סכום כסף מכובד בתוכה..."

איני כותב אותיות!

"מעשה כעין זה סיפר הגאון ר' יהודה רבינוביץ ז"ל תלמידו המובהק של מרן הגאון האדיר מטשעבין, רבי דב בעריש ויינפלד זצ"ל, על רבו, שבערוב ימיו השתקע בירושלים עיר הקודש", ממשיך הרב וינר בדבריו. "פעם הוזמן הרב מטשעבין למעמד של סיום כתיבת ספר התורה שכתב יהודי שחשך מפת לחמו כדי להכניס ספר תורה לבית המדרש."

"הגאון מטשעבין אכן ברוב טובו נענה ליהודי, וביום חגו הופיע במלוא הדרו וענוותנותו לכבד את התורה והקדושה ותומכיה, את היהודי תורם הספר תורה. והנה מבחין הרב מטשעבין שמלבדו הופיע שם עוד יהודי שהיה נכבד בעיני עצמו, אך לא היה מדקדק במצוות בקלה כבחמורה בלשון המעטה, והנה הלה רואה שמכבדים בהתרגשות את הרב מטשעבין לכתוב אות בספר תורה, הרב קלט זאת בזוית עינו כהרף עין, וחשש עלה בלבו, שמא הלה ירצה לכתוב גם כן אות אחרי הרב."

"הרב מטשעבין חכך בדעתו כיצד יש לנהוג בעניין זה, כי הרי היהודי הזה כנראה פסול לכתוב אותיות בספר תורה וחס ושלום, ועל כל פנים בוודאי שאין זה מצווה מן המובחר לתת לו לכתוב אות, ומאידך, אם ייתנו לכל האחרים ורק אותו ישאירו בצד, בוודאי תגדל בושתו מאוד, ומי התיר לנו לפגוע כך ביהודי? הרי התורה עצמה ציוותה עלינו להימנע מכך וכדי לכתוב ספר תורה נעבור על כזה איסור חמור?"

"כל המחשבות הללו היו בהבזק של רגע, כהרף עין, כי לרב מטשעבין לא היה זמן רב להרהר בדבר ולחשוב, אבל הוא מצא פיתרון מהיר בסייעתא דשמיא."

בעיצומה של תפילת מנחה, בית הכנסת המה אדם, ובדיוק אז - מחיצת הזכוכית התנתקה ממקומה, והתנפצה אל הקרקע ברעש מחריש אוזניים. אל הקרקע אמרנו אבל לא בדיוק...

כיצד 'סיבוב' קבצנות העניק חיים במתנה?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"עזוב תעזוב עמו" (שמות כ"ג, ה')

אחד החלומות הכמוסים של כולנו, אחת השאיפות הנכספות ביותר שלנו, אחד הדברים שבוודאי היינו רוצים לשפר, הוא לחיות בעולם אפוף אורה וטובה, נטול צרות ומחלות קשות, מלא בברכת שמים ונקי מכל בדל גזירה רעה. הרי כולנו שומעים כמעט מדי יום על צרות שונות המתרגשות שלא לטובה, לפעמים הן פוגעות בנו, לפעמים בקרובים לנו ולפעמים בכל יהודי אחר, ובכל אלה - אנחנו נאנקים וכואבים, מודאגים ומתוחים, מתפללים שהצרות הללו כבר יחלפו.

הרי אין לב יהודי שאינו נאנח בשומעו צרה קשה שניחתה על חבר, או אפילו טרגדיה שפקדה בית יהודי שאינו מוכר לו. כמעט מדי יום אננו עלולים להתבשר בבשורות קשות לא עלינו, ואז אנחנו נאנחים, לפעמים מזילים דמעה, ושואלים רק שאלה אחת:

מה, מה אנחנו יכולים לעשות כדי למנוע את הצרות הללו? האם יש לכל יהודי - בכל רמה שהוא - כלים, עצות ודרכים, כדי למנוע את הצרות הללו? כדי לעצור את הגזירות בעודן באיבן? כדי ליצור מצב שנשמע ונתבשר רק בשורות טובות? האם כל אחד מאיתנו - בכוחותיו הוא - יכול לעשות משהו, כדי לשנות את גורל העם היהודי כולו, כדי להרעיף עלינו שפע ברכה ורחמים משמים?

התשובה היא שכן, ובגדול. למעשה, זה בידנו, כמעט רק בידנו. כל יהודי יכול לפעול כדי לעורר רחמי שמים, כל יהודי יכול לעורר חסד ושפע במרומים, שיושפעו על העולם כולו ועליו בכלל, ימנעו כל צרה, יעצרו כל גזירה, ויהפכו את החיים של כולנו לקסומים ונפלאים יותר. רוצים לדעת כיצד?

הנה סוד שחשף בעל ה'חפץ חיים' זצ"ל בספרו 'אהבת חסד' חלק ב' פ"ה, גילוי מרגש ומטלטל כאחד: הדרך לעורר את חסד ה', היא לעשות חסד כאן, בעולמנו, בין בראי עולם. כשיהודי עושה חסד עם חברו, כשיהודי מתאמץ כדי להיטיב לזולתו, מתעורר בשמים רעש גדול ונפלא, ונטענת טענה עצומה: אם אדם בשר ודם פועל כך בדרך החסד, על אחת כמה וכמה שבורא עולם - שכל כולו חסד - עליו לפעול באותה הדרך, במידת החסד, ולהיטיב עם בראי עולם!

ולא רק שהטענה הזו נטענת, היא גם מועילה. ה'חפץ חיים' מגלה, שכאשר בני ישראל היו במצרים ונדרשו לעורר רחמי אבא שבשמים כדי לגואלם מהגלות הקשה והכאובה הזו, עשו חסד איש עם רעהו, פעלו להיטיב כל יהודי לזולתו. החסד שהיהודים עשו במצרים זה

עם זה, יצר בשמים דרישה נחרצת לפעול כלפיהם במידת החסד והרחמים, וזה מה שעמד להם לגואלם ממצרים.

כלומר: כשיהודי עושה חסד עם זולתו בעולם הזה, נראה לו שהוא עושה מעשה קטן, אולי לא חשוב. האמת היא שכל מעשה חסד קטן שלנו מעורר רעש שמימי עצום, מלאכים ושרפים אוחזים בכסא הכבוד ומפעילים חסד ורחמים על עם ישראל, כשטענתם בפייהם: אם יהודי מיטיב לזולתו, קל וחומר שבורא עולם ייטיב עם היהודים כולם!

פרשת השבוע מעניקה לנו במתנה את מצות החסד, מתארת כי כשאנו רואים יהודי שנקלע למצוקה, ואף במצוקה לא מדי גדולה - בסך הכל נפל משאו מחמורו, באותו רגע זכינו במצוה לסייע לאחינו, 'עזוב תעזוב עמו'. לפעול לעזור לו, להיטיב עמו, להקל מעליו את שעת הלחץ, לעשות עמו חסד. החסד הזה - מעורר רחמי שמים, עוצר גזירות רעות מלבוא עלינו חלילה, יוצר פתחי שפע נרחבים לכל העם היהודי כולו!

חסד כזה, אינו דווקא חסד שדורש הרבה כוחות או אינסוף מאמץ. חסד אינו חייב להיות ארגון חסד ארצי, או פעילויות חסד נרחבות. אלו בוודאי מבורכים ורצויים, אך כל יהודי יכול לעשות חסדים שנראים פשוטים, להכין לחבר כוס תה, לסייע לילד לחצות את הכביש, לנקות את השולחן בבית הכנסת או להביא ספר מהארון, לסייע לאדם קשיש לשאת שקית כבידה - אלו מעשי חסד שנראים קטנים ופשוטים, אולם אף הם מעוררים חסד ורחמים בשמים!

הזדמנויות כאלה מחכות לנו לרוב, לאורך היום כולו. הבה נפקח עין מתי נוכל לעזור ליהודי, להקל עליו, אפילו לחייך אליו. אלו מעשי

חסד שגרתיים שאנו יכולים לעשות עשרות כאלה מדי יום, והשפעתם ברוכה ועצומה: לעורר על כולנו רחמי שמים, לזכות את כולנו בחיים ללא גזירות וצרות, להרעיף על כולנו שפע ישועות וברכות לרוב!

הפרופסור הגדול בארץ, ברגע הנכון!

היה זה רגע מחריד, מטלטל ומעורר פלצות, בבית הכנסת 'משכן באב"ד' שבשכונת 'גבעת שאול' בירושלים. כל מי שהיה עד לו לא ישכח אותו לעולם, המחזה היה מזעזע...

יום י"א בתשרי תש"פ, שעת אחר הצהריים. בעיצומה של תפילת מנחה, בית הכנסת הומה אדם, ובדיוק אז - מחיצת הזכוכית שבין עזרת הגברים לעזרת הנשים התנתקה ממקומה, והתנפצה אל הקרקע ברעש מחריש אוזניים. אל הקרקע אמרנו אבל לא בדיוק - - - באותה עת, ניצב מתחת המחיצה הר"ג רבי הלל קופרמן שליט"א, מנהל הגמ"ח המפורסם בשיבת 'מיר' בירושלים. הוא שעמד במסלול נחיתת המחיצה, והיא נפלה היישר על ראשו, מתנפצת על קודקודו. בחישוב משקל הזכוכית עם הדף הנפילה, מדובר בנפילת למעלה מ-300 ק"ג על ראשו של ר' הלל, שנפצע אנושות במקום.

כמה חוליות בעמוד השדרה נפרצו, כמה דסקיות נשברו, והחמור ביותר - ראשו ספג חבטה עזה ופוצעת לעומק כמה סנטימטרים, עד שהמוח עצמו נחשף לאוויר, פשוט כמשמעו!

ר' הלל קרס תחתיו, מעולף למחצה. הכל חשו למקום, אולם פכרו ידיים בייאוש. מי הוא זה ואיזה הוא שיהיין להתקרב לאדם שמוחו שותת דם, הרי אין לדעת איך לטפל בו כיאות, אם אפשר להצילו וכיצד בכלל...

בהשגחה פרטית מופלאה, בתוך פחות מחצי דקה - הופיע במקום פרופסור מומחה, המומחה הגדול בארץ לפגיעות ראש. הלה כלל לא התבלבל, הן זהו מקצועו. הוא נחרד מהמראה אולם מיד התעשת, השיג את פיסת הבד הדרושה והחל מקבע את הראש בצורה הכי נכונה בעולם, ולאחר הפינוי לבית החולים התברר כי זה מה שהציל את חייו של ר' הלל, הטיפול המהיר במקום הביא לכך שנפשו היתה לו לשלל...

בדיעבד התברר, כי מומחה זה כלל אינו גר בסביבה, הוא נקלע לשם לגמרי 'במקרה'. הן הימים ימי ערב סוכות, בנו של הפרופסור המומחה ניצב מחוץ לבית הכנסת בדוכן למכירת ארבעת המינים, והפרופסור הגיע מהבית כדי להעניק לבנו היקר ארוחה חמה. מתברר, שבורא עולם הוביל לכך שהאם תחליט לשלוח לבנה ארוחה חמה בדיוק ברגע הזה, כדי שבעלה - הפרופסור המומחה בארץ לפגיעות ראש - יהיה זמין תוך פחות מחצי דקה לצד ראשו הפצוע של ר' הלל!

אולם מה שמפעים יותר מכל, הוא מה שסיפר ר' הלל בעצמו: 'באותם רגעים קשים, כאשר חשתי את החבטה וצנחתי ארצה, הרגשתי שנפצתי אנושות, הבנתי את המשמעות ואת העובדה שחיי בסכנה מיידית. התחלתי לומר 'וידוי', ובד בבד התפללתי לבורא עולם שיצילני...

הרגשתי שהכרתי מתערפלת, ממשיך ר' הלל ומספר, 'הבנתי שלא

נותרו לי עוד הרבה דקות חיים. הוספתי להתפלל להינצל, ביקשתי לפחות לזכות להיות נוכח בשמחת נישואי בתי שתתקיים לאחר החגים. אולם הרגשתי כי הכרתי הולכת ומיטשטשת, ועוד רגע חיי אובדים ממני לנצח...

ואז, נזכרתי במה שכתב בעל ה'מסילת ישרים' זצ"ל בסוף פרק ה', כי העוסק בחסד - אף מידת הדין מסכימה שיש לנהוג עמו בחסד וברחמים. ואז פשוט צווחתי באלם קול, כשהכרתי הולכת ונעלמת, בשארית כוחותיי אני צווח בלי להוציא הגה מהפה: 'אבא שבשמים, גם אם אין לי זכויות - והלא כל חיי אני עוסק בגמילות חסד בגמ"ח שבישיבת מיר, ואף מידת הדין צריכה להסכים לנהוג עמי בחסד וברחמים!' - כך הוספתי ואמרתי שוב ושוב...

ולפתע, אומר ר' הלל, 'הבחנתי באיש שגוחן מעליי, שבאותה עת כלל לא ידעתי כי הוא המומחה הגדול בארץ לפגיעות ראש, ושמעתי אותו אומר 'אני נלחם על חיך, מתאמץ לחבוש אותך בצורה הטובה ביותר, תחזיק מעמד ותחיה!' - והמשפט הזה, שנאמר בדיוק כשהייתי בעיצומה של הזכרת זכויות הגמ"ח שלי - נתן לי כח לשרוד עד ההרדמה, שלאחריה התעוררתי חי וקיים!

עד כאן עדותו המסעירה של ר' הלל, שמוסיף כי גדולי ישראל שליט"א הורו לו לפרסם את העניין, כדי לחזק את הרבים להרבות בגמילות חסד. והמסר שבדבריו מאיר וקורא:

לא תמיד יהודי יודע, אבל מעשי החסד של כל יהודי נזקפים לזכותו, נשמרים באוצרו של הבורא, מעוררים עליו רחמי שמים ביום פקודה. הנה כי כן, גם ר' הלל לא יכול היה לשער, אבל הגמ"ח אליו התמסר כל ימיו הציל את חייו, העניק לו אורך ימים ושנות חיים במתנה.

כל אחד מאיתנו יכול לזכות בזכויות חסד נאצלות, בהקדשת זמן, מחשבה ורצון, כדי לסייע לזולת מכל הלב. הבה נחפש כל הזדמנות לעשות חסד, כי כל מעשה חסד שלנו - קטן כגדול - נשמר בחשבון הבנק השמימי, מעורר עלינו באופן אישי ועל עם ישראל כולו שפע ברכה ורחמי שמים.

וככל שנוסיף ונרבה מעשי חסד, ככל שנתאמץ לחזק את מידת החסד - כך נזכה שבורא עולם ירעיף עלינו מחסדו הגדול, ויעניק לנו חיי שפע ונחת, ברכות וישועות!

סיבוב שהציל חיים!

היה זה בעיצומו של סדר אחר הצהריים, בהיכלה של ישיבת פוניבז' המעטירה. אל היכל הישיבה נכנס יהודי זר, מבטו אומלל ולבושו מרושל, והחל להסתובב אנה ואנה. כל הלומדים בהיכל היו שקועים בסוגיא הנלמדת, איש לא שם לב לקיומו של האיש שנראה כקבצן לכל דבר, אשר נראה היה כי תר בעיניו כמחפש מישהו או משהו...

לבסוף, נחו עיניו של היהודי הזר על אברך אחד, שנראה כאברך מבוגר וחשוב. רבים באו לדון עמו בדברי תורה, מראהו כיהודי תלמיד חכם, והלה הניח כי רבים מכבדים את אותו אברך ומתייחסים אליו בכבוד. לפיכך, החליט לפנות אליו ולבקש ממנו עזרה לא שגרתית בעליל. הוא פנה אליו וביקש ממנו להתלוות אליו במסע קיבוץ נדבות בין אברכי הכולל!

הארון הגדול בסלון התמוטט ונפל, התפרק מעמידתו רבת השנים וקרס כמגדל קלפים, היישר אל...

לבו של האברך נדם לרגע, הוא נתקף חלחלה. רגע, התינוק זחל כאן לפני רגע, הארון קרס עליו? ה' ישמור ויציל!

אבל לא. הארון אכן היה אמור לקרוס היישר על התינוק, אבל השולחן עמד שם. בדיוק עכשיו, בדיוק הרגע. לראשונה אי פעם, מסיבה שאינה ידועה עד עכשיו, עמד השולחן שלא במקומו, והגן על התינוק הזוחל תחתיו. איש לא יודע למה, איש לא מבין איך, איש לא ביקש מהילד להזיז את השולחן ובוודאי שאיש לא ציפה שהארון יקרוס - - -

אבל זו המציאות שיצר מלך מלכי המלכים. שלח את הילד להזיז את השולחן, להקדים רפואה למכת קריסת הארון. התינוק זכה בחיים במתנה, האברך רץ וחיבק את ילדו התינוק שזכה בחיים חדשים, ורק מאוחר יותר הבין והפנים, כפי שסיפר לנו בעצמו:

'זהו שכתב המהרש"א במסכת ברכות דף כ"ח, שהצדקה פועלת כתשלום 'שוחד' בכיכול לבורא עולם, להטות את הדין. הנה כי כן, בזמן בו התמסרתי לסייע ליהודי אחר לקבץ נדבות לפרנסתו, נחה הרוח על בני להזיז את השולחן, הזזת שולחן שהצילה חיים!'

ולנו לא נותר אלא לראות לנגד עינינו את התינוק הזוחל בנחת מתחת לשולחן, כשמעליו הריסות של ארון. רק לדמיין מה היה קורה חלילה לו היה הארון קורס על התינוק, ולהבין מה גודל הנס בו זכה האברך - בזכות הסיוע לזולתו, בזמן בו סייע לקבצן לקבץ נדבות.

הנה כי כן, החסד והרחמים שיהודי עושה, יותר ממה שהוא מיטיב בכך עם זולתו הוא מיטיב עם עצמו. לא תמיד רואים זאת בעיניים, לפעמים לוקח זמן להבחין בכך, אולם תמיד תמיד עשיית חסד משתלמת, מעוררת רחמי שמים, משפיעה טובה וברכה.

הבה ננצל כל הזדמנות לעשות חסד, לגמול חסד איש עם רעהו, טובה קטנה כגדולה, הכנת כוס משקה כסיוע בעצה טובה, גיבוי לחבר בשעת מצוקה כמו סיוע במאור פנים - כל אלה הם מעשי חסד נאצלים, המעוררים על כולנו רחמי שמים, ומשפיעים עלינו שפע טובה וברכה!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

ברגע הראשון, מיודענו האברך תהה אם הוא שומע נכון. הוא, אברך מכובד שמעולם לא פשט יד, פשוט יילך ויסתובב בכולל ויבקש את רחמי חבריו למען אדם זר שהוא כלל לא מכיר? האם מוטלת עליו חובה כזו? האם ניתן לצפות שייענה לאתגר כזה? האם הגיוני שהוא יערך עכשיו סיבוב בן כחצי שעה בהיכל הכולל, ויבקש נדבות למען יהודי זר ומוזר ההולך לצידו?!

בתחילה, לבו אמר לו לומר 'לא' באל"ף רבתי. רגע לפני שמילה זו יצאה מפיו, החלה מתחוללת מלחמה בלבו. 'ואולי כן?' - הררה. 'אולי אני יכול לסייע לו מאוד, אולי הסיבוב שלו אתי יחד יניב תוצאות רווחיות יותר עבורו, אולי נזדמנה לי זכות לעשות חסד - גם אם זה דורש ממני מחיר אישי מסוים?'

כחצי דקה הפך בדעתו, ואז החליט. באומץ ובגבורה נתן את ידו בידי היהודי הזר, והחל עמו בסיבוב בין לומדי הכולל. הסיבוב ארך כמחצית השעה, הזר הושיט את ידו לכל עבר לקושש את המעות, כשאחד מחשובי האברכים בכולל מלווה אותו ומגבה אותו, תומך בו ומייצג את דבריו באוזני החברים, מסייע לו לגייס סכום כסף נכבד... לבסוף, היהודי הזר הודה בחום לאברך שסייע לו, נטל את סכום הכסף שקיבץ והלך לו לדרכו. גם האברך שסייע לו יצא בתום סדר הלימוד לביתו כשתחושת סיפוק ממלאת אותו, אולם עד הגיעו הביתה כמעט ושכח מכל הסיפור, נראה היה לו שכאן הסתיים זהו, שממש לא... עד מהרה הוכח לאברך, שהיה זה חסד משתלם במיוחד:

עם הגיעו הביתה, המולה ביתית רגילה קידמה את פניו. תינוק זוחל מכאן לשם, ילד מתרוצץ וצעצועים בידיו. מסיבה שטרם ידועה עד היום, החליט בנו הילד באותו אחר הצהריים להזיז את שולחן הסלון ממקומו, ולמקמו במרכז הסלון. הוא מעולם לא עשה כדבר הזה בעבר, בכלל - גרירת שולחן סלון כבד לא נחשבת לאחד משעשועי הילדים הנפוצים, ובכל זאת - בדיוק היום החליט הילד להזיז את שולחן הסלון ממקומו, כמעשה קונדס ארעי...

האברך מבחין בסלון המבולגן קמעה, השולחן אינו במקומו וממילא גם הכסאות, ולרגע חושב מה קרה כאן היום, מדוע נהפך סלוננו בעיצומו של יום שגרת. רגע לפני שהוא פונה לברר את העניין, נשמע 'בום' קולני...

המשך מעמוד 15 | 'ספר המפתח'

הלכתיים הנוגעים למעשה או שיש להם משמעות הלכתית. ועוד יש מקומות שהמשנ"ב הביא הלכות מעשיות שכתובות בסימנים שאין מענין ההלכה המובאת שם, וכתבם דרך אגב בגלל שהיתה ההלכה יוצאת שם מנדון מסוים, והמחפש הלכה זו במקומה לא ימצאנה.

ועתה הכל בא על מקומו בשלום, ביצירה מאירת עיניים זו, אשר תביא את כלל לומדי המשנה ברורה, למצוא את אשר איוותה נפשם, להחזיק בידם את המפתח לאוצרות המשנה ברורה בכל ששת חלקיו, ובכל חיבוריו שבספר זה.

לפי מה שהוא רגיל בלשונו, ואתגר גדול הוא בפרט כשמדובר בערכים של מושגים הלכתיים שבמשנ"ב מופיעים בלשון הלכתית, ובלשון המדוברת נקראים באופן שונה לחלוטין.

בספר המשנ"ב מלבד ההלכות המפורשות אותם הוא מכריע למעשה, הרי יש הרבה מאד הלכות היוצאות מתורף דבריו, מושגים הלכתיים חשובים השזורים במרחבי הביאורי הלכה, וגם לומדי המשנ"ב יודעים כמה הלכות מעשיות נחבאות להם באותיות הקטנות של השער הציון, ובזה היתה המלאכה כבירה למצוא בכל שורה במשנ"ב בביאור הלכה ובשער הציון, ערכים

איזה קשר יש לך עם מרן?

השיב האברך: "אין לי כל קשר או קירבה איתו, רק התייעצתי עימו איזו משרה לקבל".

אמר לו ראש הישיבה: "איני יכול להאמין! דע לך, כי מרן היה כאן בעצמו כדי לברר את כל התנאים של המשרה, וכנראה עשה זאת כדי שיוכל להכריע ולתת לך עצה שתקבל את המשרה אצלנו!".

כך נוהג רק אבא עם בנו. אותו אברך לא היה היחיד ששאל אותו בעניינים אלו, אך מרן לא הסתפק בתשובה סתמית. הוא נסע בעצמו לירושלים כדי לברר הכל ולתת לו תשובה.

סיפר לי הרב ישראל גליס: הרב שמעון ברוק, נכדו של הגרב"צ ברוק, ניגש למרן והזמין לשמש כסנדק בברית לאחד משני בניו התאומים. מרן נענה להזמנה, אך הוסיף, כי הוא מעוניין לשמש כסנדק גם לבן השני. גם כאשר ר' שמעון הסביר, כי הם רוצים לכבד בסנדקאות לבן השני את הסבא מצד אשתו, לו הם מרגישים מחוייבות, מרן עמד בשלו. והודיע כי לא יסכים לשמש כסנדק רק לאחד מהם - "או שאהיה סנדק לשניהם, או לא לאף אחד מהם!".

אבי-הבנים בא במבוכה. לאחר מחשבה הוא הביע את הסכמתו לכך שמרן ישמש כסנדק לשני הבנים. אך הוא הוסיף ושאל, מדוע מרן אינו מוכן לשמש כסנדק רק לאחד הבנים? מרן ענה לו בבת שחוק: "הילדים יגדלו, וכדרך הילדים, גם הם יתקוטטו. אם אהיה סנדק רק אצל אחד מהם, יוכל האחד לומר לשני 'לי היה סנדק יותר חשוב מאשר לך...' כדי למנוע זאת, החלטתי כי לא אשמש כסנדק רק

לאחד מהם..."

הגרמ"מ שולזינגר סיפר, כי בהזדמנות נכנס אל מרן בחור, שהייתה לו שאלה בענייני שידוך. הבחור סיפר, כי שיבחו מאד את מידותיה הטובות של המדוברת, אך יש אומרים שהיא אינה כשרונית במיוחד. שאלו מרן: "מה איכפת לך שהיא לא כל כך כשרונית?", השיב הבחור: "אם ההורים אינם כשרוניים, גם הילדים לא יהיו כשרוניים..."

חיך מרן ואמר: "הכשרונות וההצלחה של הילדים אינם תלויים דווקא בכשרונות ההורים. יש הורים כשרוניים אשר ילדיהם אינם כשרוניים, ויש להיפך: ילדים מופלגים בתורה, והוריהם לא כל כך. זה תלוי רק בדבר אחד - ביראת שמים של ההורים".

שאל הבחור: "ומה היא יראת שמים?". השיב מרן: "יראת שמים פירושו - 'ערליכער איד', האבא צריך להיות ירא שמים, והאמא צריכה להיות יראת שמים".

המשיך הבחור ושאל: "ומה זה 'ערליכער איד'?"

השיב מרן: "ראשית כל - לפחד מה'. יראת שמים משמע, שבני אדם תמיד יפחדו מה' או מהגהינום. כל מעשה ומחשבה של האדם יהיו מתוך התבוננות שזה לרצון לפני ה'. חס וחלילה לא לפגוע בכבוד הזולת, לא לפגוע בממון הזולת, תמיד תהיה בבית אווירה טובה של שמחה - ושמחה היא רק במעשה מצווה, ועצבות היא רק אם נכשלים בעבירה. כל זה כלול ביראת שמים. שתהיה מפחדת מהעבירה כמו מאש, תהיה לה אהבת הבריות, תיטיב עם הבריות, תהיה גומלת חסדים וטובת לב".

(מתוך הספר 'במחיצתם' של גדולי ישראל)

המשך מעמוד 23 | הגאון ר' יצחק דוד גרוסמן שליט"א

מלאכות את העוף'.

בסיום הסעודה, חשש רבי יוסף חיים שאולי מעשה זה שלא אכל את העוף שהכינה בעלת הבית פגע בה, הוא ניגש למטבח, ופנה לבעלת הבית, הודה לה על הארוח הנפלא והוסיף לפני כולם: 'אצל אשה יראת ה' שאינה מתביישת לשאול שאלה כזו בפני קהל המסובים, אני מוכן לסמוך עליה למהדרין מן המהדרין!'

בספר אהל משה מביא סיפור מאלף ששמע מהגרמ"ד סולובייצ'יק זצוק"ל:

לפי חוקי עיריית בריסק, היתה שחיטת הבהמות נערכת אך ורק בתחומי בית המטבחים העירוני, העירייה אשר גבתה מס עבור שחיטת כל בהמה, הקפידה על חוק זה כדי שתוכל לפקח על כמות הבהמות הנשחטות. קצבים מסוימים אשר רצו לחסוך מעצמם את תשלום המס, החלו להזמין את השוחטים לשחוט ברפתות הפרטיות שלהם.

תופעה זו לא היתה לרוחו של מרן הגר"ז מבריסק זיע"א מטעמים שהיו עמו, והוא קרא לנכנס את השוחטים לביתו כדי להתריע

בפניהם על חומרת הדבר, בשעה היעודה התאספו השוחטים בביתו של מרן הגר"ז, ומרן נכנס לחדר, אך לא החל להגיד את דבריו, עברו עשר דקות עשרים דקות ואף יותר מכך, אך מרן עדיין לא פוצה את פיו, משראו הנוכחים כך, החלו נשמטים אחד אחד מן הבית עד שכל הנוכחים התפזרו והאסיפה נתבטלה מאליה.

לאחר מכן שאלו את מרן הגר"ז, מדוע לאחר שקרא לאסיפה על ענין השחיטה הבלתי חוקית, לא מסר את דבריו? ענה מרן הגר"ז, ראיתי שאותו שוחט שנתפתה לקצבים ושחט באופן פרטי לכמה מהם, הגיע גם הוא לאסיפה, ולכן העדפתי לבטל את האסיפה ולא לביישו ברבים.

הנה נתבונן על אף שמרן הגר"ז ראה מכשול גדול בשחיטה ברפתות, עד שראה צורך לנכנס לשם כך באופן מיוחד את כל השוחטים, כל זאת לא עמד כנגד השיקול לבייש שוחט אחד ואפילו שהמדובר היה באותו השוחט שהוא מקור המכשול, העדיף מרן הגר"ז לבטל לגמרי את הכינוס כדי שלא לביישו.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצוויג,
כתבו ל: 7622500@gmail.com

ולכן הקדמנו מראש והבהרנו, שהצלחנו לפתור רק תשעים אחוזים מהחידה, ועשרת האחוזים הנותרים עדיין תלויים ועומדים, ואנו מקווים לגלות גם אותם במחקר ההמשך שאנחנו מתכננים לערוך בעתיד..."

זה לא רק הם

הסיפור הזה אירוני מאוד, הוא נשמע כמו מעשייה מגוחכת שיכולה להתאים לכפריים נבערים שלא ראו מימיהם מכשיר טכנולוגי, אבל האמת שכולנו מתנהגים כך, ושוכחים שיש מנהיג לבידה. לכל דבר יש סיבה, אבל אנחנו שוכחים לבדוק מי גרם לאותה סיבה. באים החזאים ומודיעים על תחזית מזג האוויר, כשיש להם גם הסבר מפורט מדוע צפוי מזג אוויר סוער, בגלל שישנו אפיק ברומטרי מעל אגן ים התיכון, שהגיע מכיוון קפריסין. הוא מעורב עם אוויר קר שהגיע מסיביר, לכן בצירוף של שניהם יחד צפוי מזג אוויר סוער, וכן על זו הדרך בכל תחומי המדע.

מה עשינו בזה? מה גילינו? בסך הכל מצאנו את הקרון הקודם, שהוא זה שגורם לסערה שמתחוללת כאן, אבל מה מניע את אותו אפיק ברומטרי? מה הביא את מזג האוויר מסיביר? מי יצר את מזג האוויר בסיביר ולמה הוא קר כל כך, כי הוא רחוק מהשמש? מי יצר את השמש וגרם לכך שהיא תשפיע חום באופן מוגבל במידה ובמשורה? היכן ה'קטר' שמניע את כל ה'קרונות' הללו? מה מניע את הרוח? מה גורם לאפיק הברומטרי? מי מוריד את הגשם?

במילים אלו פותח הרמב"ם את חיבורו הגדול 'משנה תורה': "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון, והוא ממציא כל נמצא, וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם - לא נמצאו אלא מאמיתת הימצאו".

את המילים הללו אנחנו צריכים לשנן ולחזור ולשנן, כי בהם מונח הסוד הזה, מי שמכיר את המילים הללו ומבין אותן, יודע מה מניע את הקרונות של אותה רכבת...

סגולה להינצל מקורונה

מספרים שפעם היה יהודי שלקה ל"ע בהתקף לב חמור. כמובן שהזעיקו אמבולנס וטיפלו בו כראוי, והצליחו להחזירו ממוות לחיים ב"ה.

בבית החולים לימדו אותו איך לזהות את החולשה שתבוא, אם תבוא בפעם הבאה. לימדו אותו מה מותר ומה אסור לאכול, איך צריך להתנהג ואילו תרופות כדאי לו לקחת, ולאחר שמצבו השתפר שחררו אותו לביתו.

היהודי חזר לביתו שמח וטוב לב, אבל דאגה גדולה קיננה בלבו - הרי מחר או מחרתיים הוא עלול למצוא את עצמו שוב במצב של סכנה. הוא כבר יודע שהוא בסיכון מוגבר לסבול מהתקף לב נוסף, ואין לו דרך להרגיע את עצמו מפני החשש התמידי הזה.

בצר לו בא לפני אדם גדול והשיח את דאגתו, השיב לו הרב: "הרופא לשבורי לב - ומחבש לעצבותם". הקב"ה יכול לרפא את לבך ולחבוש

לעצבותך, אתה צריך להתפלל אליו ולבטוח בו. בימים אלו אופפת את כולנו תחושת פחד וחשש מהעתיד, אך רופא כל בשר יכול לרפא גם זאת. וכי קצרה יד ה' מלרפא חולי קורונה, חלילה וחלילה?

אבל מה? אנשים מחפשים סגולות, אז אולי כדאי להיזכר באותו מעשה שמספרים על כפרי אחד שהיה לו לול תרנגולות, ופרצה מגפה בלול, כך שכל יום היה קם בבוקר ומוצא עוד כמה עשרות תרנגולות שמתו במהלך הלילה.

הוא מיהר לבית הרב וביקש סגולה שתיעצר המגפה. הרב נתן לו סגולה מסויימת, אבל למחרת שב היהודי בשנית ואמר שמתו לו עוד 50 תרנגולות.

נתן לו הרב סגולה שניה, והנה למחרת הוא שב ומדווח על 50 תרנגולות נוספות שמתו, ושואל את הרב אולי יש לו עוד סגולה לתת לו.

"סגולות יש לי מספיק", השיב לו הרב, "השאלה היא כמה תרנגולות עוד נשארו לך שעליהן נוכל לנסות את כל הסגולות הללו?...".

אין לך רשות

סיפר הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, שכשיצא מסיביר והגיע לארץ הקודש, היה שלב שבו כמעט נפל לייאוש חלילה, לאחר שאיבד את כל אשר לו, וכל האנשים מסביבו כולם היו דוויים ואומללים, ניצולי התופת וחסרי רוח חיים.

בא לפני ה'חזון איש' והשיח את אשר על לבו, אמר לו ה'חזון איש: "אני אספר לך מעשה:

"היה יהודי אחד שהיה נוסע ליריד, קונה סחורה ומוכרה. כך נהג הרבה שנים. לימים חלה ושלח את אשתו עם הכסף ליריד. כשהגיעה לשם מאיזו סיבה נפלה והתעלפה. העירו אותה, ניגשה לסוחר לקנות הסחורה, וכשפתחה את התיק חשכו עיניה כי נעלם הכסף. התחילה לצעוק: 'גנבו לי הכסף בזמן שהתעלפתי!...' "

"אנשים רצו לסייע לה, ובתוך כך הגיע אחד ואמר: 'אני ראיתי את פלוני מרים הכסף מהרצפה!'. הגיעו אליו ושאלו: 'האם לקחת הכסף?'. אמר 'כן! מצאתי על הרצפה ולקחתי... ומה רע בכך?'. אמרו לו: 'תחזיר לאשה, הרי זה נפל ממנה!'. השיב להם היהודי ואמר: 'על פי דין, אינני צריך להחזיר לה, כי האבדה נמצאה בעיר שרובה גויים, וממילא חל ייאוש מידי על הכסף והמוצא אותו הרי אלו שלו!'. "

"הגיעו לפני רבי יצחק אלחנן - שאל את האשה: 'יש לך סימנים?' אמרה: 'כן! הכסף היה צרור בשני צרורות, באחד היה סכום כך וכך ובאחד כך וכך'.

"ציווה רבי יצחק אלחנן להחזיר הכסף, אמר לו היהודי: 'הרי לפי ההלכה שייך הכסף למוצא!'. אבל רבי יצחק אלחנן אמר לו: 'תחילה תחזיר את הכסף, ולאחר מכן אסביר לך מדוע הוריתי לך לנהוג כך'. "ואכן, היהודי קיבל עליו את פסק הדין, ולאחר שהחזיר את הכסף הסביר לו רבי יצחק אלחנן: 'הרי הכסף אינו של האשה, אלא של

בעלה. מפאת מחלתו שלח את אשתו לנהל עבורו את העסקים, אבל הוא לא העניק לה את הכסף שיהיה שלה. "אכן צדקו דבריך שהמאבד בעיר שרובה נוכרים מתיימש מיד, אבל היהודי הזה, בעל הכסף, הרי לא איבד את הכסף. הוא בכלל לא יודע שהכסף אבד. מי התיימש? האשה? אבל הכסף אינו שלה, אין לה רשות להתיימש מהכסף של בעלה, ולכן לא חל ייאוש!". על פי זה השיב ה'חזון איש' לרבי יעקב גלינסקי ואמר לו: "הרי החיים שלך הם של הקב"ה, הגשמיות שלך, הרוחניות שלך וכל מה

המשך מעמוד 3 | הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

יגיע בכל מקרה, והוא אינו מפסיד לי כלום, אלא מאי, שהלה מקל מעלי מטורח העבודה, שלא אצטרך להתעסק עם קונים הרבה... וכי אין מגיע לו שאסייע לו אחר שהוא עוזר לי? וכי אתנהג כ'כפוי טובה' ח"ו?". מעתה אין תימה כיצד לא משה השמחה מפניו של אותו חסיד, ותמיד היה מהלך ב'שמייכעל' (בת שחוק), כי האמונה בהקב"ה נוסכת באדם שלוה ושמחה עד אין קץ.

סיפר לי אברך שבאחד הימים חש בכאבים עזים בשיניו, מיהר לגשת אל רופא השיניים, הלה בדקו וגילה שבפיו שיניים רבות רקובות ומקולקלות. קבעו עמו שבעד חמשת אלפי שקלים יטפל כראוי בפיו להעמידו על מכונו. נתן לו האברך צ'ק פיקדון על הסכום וקבע זמן לטיפולו.

בצאתו מבית הרופא נתברר לו שיש רופא אחר, שהטיפול אצלו עולה בעד חמש מאות שקלים פחות, מכיוון שכן רצה לחזור בו, אלא שכבר נתן צ'ק לפיקדון וה'הרב' לא התיר לו לחזור בו, אלא אם הרופא הראשון יסכים לכך. בלית ברירה פנה אליו וביקש מאתו רשות לפנות לרופא השני, הלה לא הסכים לשחררו מתחת ידיו,

המשך מעמוד 22 | הרב ישראל ליוש

שלו, הוא נשבה בקסמו, ובאהבת ישראל החמה שהרעיף עליו, ומאז החל לשמור שבת.

"וַיֵּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעָנָן וַיַּעַל אֶל הָהָר... (שמות כ"ד, י"ח)

בתוך הענן: ענן זה כמין עשן הוא, ועשה לו הקב"ה למשה שביל בתוכו. [רש"י]

רעיון לדורות למד הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל מפסוק זה ומדברי רש"י: השכינה שרויה בראש ההר ומאירה ומחממת כאש, היא שופעת טובה וברכה, אך פעמים שהדרך להגיע לשם היא כהליכה בתוך ענן, שהוא כמין עשן. כלומר: כאשר אדם מתעורר

שיש לך - זה הכל של הקב"ה. אין לך רשות להתיימש בכלל! אתה לא יכול להתיימש ממשהו שלא שייך לך!". לכן צריכים אנו להתפלל שניצל מפגעי הזמן, כי אין לנו רשות להתיימש, ולא יעזרו לנו סגולות שונות אלא רק תפילה עמוקה, שניצל מהנגיף, שניצל מהנזקים הרוחניים והכלכליים, שניצל מהנזקים הגופניים והנפשיים, והקב"ה שהוא רופא כל בשר והוא רופא לשבורי לב, ירפא למכותינו ויחבוש לעצבותנו, ונזכה לראות פני משיח במהרה בימינו, אמן!

אלא הוא בעצמו הסכים להפחית מהסכום סך חמש מאות שקלים. מה עשה הקב"ה? בלילה שלאחמ"כ נשבר בבית האברך 'מכונת הכביסה' (וואש מאשין) ועלה תשלומי התיקון לחמש מאות שקלים - חשבון ההפסד כחשבון הרווח. והנה, אף שפשוט שעל האדם לעשות 'השתדלות' (ולא היתה כאן כל השתדלות יתירה שאינה ראויה) מ"מ בבואו לעסק ההשתדלות יזכור גם מעשה זה... יש שרמזו בפסוק (תהילים קד כא): "הכפירים שואגים לטרף ולבקש מא-ל אכלם" - כי 'שאגה' היא פעולה חזקה יותר מ'בקשה', והיינו, שבבואו להתפלל אל ה', אינו אלא 'מבקש' בנחת, בשפה רכה בנעימה. ואילו בגשתו לעסוק ב'השתדלות' ישאג כארי - יומם ולילה בטלפון ובפלאפון... יריב עם כל העולם.. והכל עבור טרף ביתו, הנוהג כן אינו בגדר 'אדם', אלא הוא דומה לכפירים - כלומר, לחיית השדה... איתא מהרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע ריש פר' המון בשם הרה"ק רבי מרדכי מנישכ"ז זי"ע, שאף שנאמר "וברכת'ך בכל אשר תעשה", הרי עקימת שפתיים הווה מעשה לעניין זה. וק"ו הוא, אם לענין מלקות אמרין שנחשב כמעשה (סנהדרין סה). כ"ש ש'מידה טובה מרובה', ותחשב לו תפילתו כמעשה לעניין זה שתתברך פרנסתו ע"י עקימת שפתיו בתורה ותפילה.

(מתוך 'באר הפרשה' תש"פ)

להתקרב לקב"ה ולעסוק בתורתו הק' המסורה מסיני, עלולים להופיע מפריעים בדמות ענן ועשן המשחירים את אור ההתעוררות לתורתו ית', ואז אש התורה, כביכול, אינה מאירה אלא מעלה עשן המונע את האדם מלהתקרב אל התורה. בזאת התורה מייעצת 'ויבא בתוך הענן ויעל...' האדם צריך לצעוד בתוך הענן, על אף העשן, ולא להיבהל מהערפל המכה את הבהירות, ואז הוא זוכה לסייעתא דשמיא נפלאה, ע"י שביל שעושה לו הקב"ה, ומאיר לו את הדרך בתוך חושך הענן, וזוכה לקרבת אלוקים, וקניני התורה כמשה רבינו בשעתו.

שלחית תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

האם מותר לאכול ב'סעודה מפסקת' שני מאפים שונים?
כשתשעה באב חל במוצאי שבת - מתי מחליפים את בגדי השבת לבגדי חול?
האם מותר ללמוד תורה בערב תשעה באב לאחר חצות?

• כל איסורי תשעה באב - אכילה, שתיה, רחיצה, נעילת נעליים, וכו', אסורים משקיעת החמה של ערב תשעה באב, עד לצאת הכוכבים בליל עשירי באב.
• כשליל תשעה באב חל במוצאי שבת, יש להחליף את בגדי השבת לבגדי חול מיד בצאת השבת, ויש שהקלו להחליפם לאחר תפילת ערבית.

לימוד תורה בערב תשעה באב ובתשעה באב

• לדעת הרמ"א, אין ללמוד תורה בערב תשעה באב מחצות היום ואילך, כי אם בחלקי התורה המותרים גם בתשעה באב עצמו. וכן הורה החזון איש. ויש מתירים, ובפרט כשחל בשבת. ולדעת המשנה ברורה, כשחל בשבת יש להקל, ואף כשחל בחול - אין למחות ביד הלומדים. ויש שהורה, כי אף לדעת המשנה ברורה, בערב תשעה באב שחל בשבת לאחר חצות, אין לעסוק בתורה ברבים, כגון במסירת שיעור; אך יש שכתב בנוגע ללימוד ברבים הקבוע בכל שבת, כי אדרבה, אסור לבטלו אף לדעת המחמירים, משום שביטולו נחשב לאבילות בפרהסיא.

• בתשעה באב, אסור ללמוד תורה, מפני שהיא משמחת את הלב, אולם, מותר ללמוד דברי תורה העוסקים בענייני החורבן, וכן מותר ללמוד את הנבואות הרעות שנאמרו לישראל, וסיפורי מאורעות רעים שאירעו לישראל, וכן מותר ללמוד הלכות אבילות. ונחלקו הפוסקים אם מותר ללמוד דברים אלו בעיון. ומותר לקרוא בתשעה באב את פרשת התמיד, משנת 'איזהו מקומן' ו'ברייאת דרבי ישמעאל' הנאמרות לפני תפילת שחרית; ויש אומרים, שהיתר זה הוא רק למי שרגיל לאומרן בכל יום. וכן מותר להורות בתשעה באב כל הוראה הנצרכת למעשה.

הלכות ומנהגי 'הסעודה המפסקת' בערב תשעה באב

• מנהג ישראל לאכול ב'סעודה המפסקת' תבשיל אחד שהוא 'מאכל אבלים'. לדעת השולחן ערוך, מאכל זה מורכב מעדשים וביצים מבושלים; ולדעת הרמ"א, מאכל זה הוא ביצים קשות בלבד.

• בסעודה המפסקת שבערב תשעה באב, אסור לאכול שני תבשילים. ונחלקו הפוסקים לענין מאכל אפוי, כבוש, או 'קְמֻעָשֵׁן' - אם הוא נחשב כתבשיל לענין זה. ושני תבשילים ממין אחד, שהאחד קשה והאחר רך, כגון ביצה קשה וחביתה, נחשבים כשני תבשילים לענין 'סעודה המפסקת', ומותר לאכול רק אחד מהם; אך שני תבשילים זהים, שהתבשלו בסירים נפרדים, נחשבים כתבשיל אחד.

• הרמ"א כתב, שמנהג בני אשכנז 'להרבות קצת' בסעודה בערב תשעה באב, אבל מי שידוע שהתענית לא תזיק לו אף אם לא ירבה באכילה, ומחמיר שלא להרבות - נקרא 'קדוש'. והעורך סעודה גדולה בסמוך לסעודה המפסקת, עליו להפסיק ביניהן בברכת המזון ובתפילת מנחה, כדי שתחשבנה לשתי סעודות נפרדות, ואז יוכל לאכול בסעודה הראשונה תבשילים רבים, ובשנייה יאכל רק תבשיל אחד.

• בערב תשעה באב שחל בשבת, או בתשעה באב שחל בשבת, יש לסיים את הסעודה השלישית, שהיא ה'סעודה המפסקת', לפני שקיעת החמה, ואין כל הגבלה בנוגע למאכלי סעודה זו, ואף בשר ויין מותרים בה.

• לאחר 'הסעודה המפסקת' הסמוכה לצום תשעה באב, מותר לאכול ולשתות, אך ראוי להתנות בפירוש - בפה או בלב - לפני סיום הסעודה, שאינו מקבל את התענית עד השקיעה.